คู่มือปกป้องสิทธิเสรีภาพ

เรื่องจริงที่กรรมการสิทธิฯ

เล่ม ๑ เมื่อ "ฉัน" ถูกละเมิดสิทธิ
การต่อสู้เพื่อสิทธิจากเกิดจนถึงตาย

เล่าโดย สุนี ไชยรส

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)

คู่มือปกป้องสิทธิเสรีภาพ

เล่ม ๑ เมื่อ "ฉัน" ถูกละเมิดสิทธิ
การต่อสู้เพื่อสิทธิจากเกิดจนถึงตาย

เล่าโดย สุนี ไชยรส

ISBN 978 - 974 - 94774 - 6 - 5

ผู้เล่า สุนี ไชยรส

ผู้วาด ศรรชิตา วันแสง

ที่ปรึกษา จินตนา ถน ระนอง

ร่วมคิดและประสานงาน นภัทร รัชตะวรรณ

รูปเล่ม เฉลิมชนม์ ศรีสุธรรม

จัดทำโดย กลุ่มงานประสานงานเครือข่าย
สำนักส่งเสริมและประสานงานเครือข่าย
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

จัดพิมพ์โดย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา
๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ อาคารบี ชั้น ๖ และ ๗
ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๑๔๑ ๓๘๐๐, ๐ ๒๑๔๑ ๓๙๐๐
โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๗๕
สายด่วน ๑๓๗๗, www.nhrc.or.th

พิมพ์ครั้งที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๒

จำนวนที่พิมพ์ ๕,๐๐๐ เล่ม

คำนำ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) จัดทำหนังสือเล่มนี้ เพื่อสื่อให้ทราบถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเด็นต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริง กับผู้คนตัวเล็กๆ ที่กระจายในอาชีพต่างๆ ตั้งแต่เกิดจนถึงตาย เพื่อเป็นกรณีตัวอย่างให้เห็นแนวทางในการปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล โดยนำเค้าโครงเรื่องจริงจากกรณีร้องเรียนต่างๆ มาถอดเป็นเรื่องเล่าสั้นๆ ที่กะทัดรัดอ่านเข้าใจง่าย พร้อมทั้งมีภาพวาดประกอบ เพื่อให้หนังสืออ่านง่าย และเข้าใจดี แต่สอดแทรกด้วยประเด็นที่สำคัญของปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นจริง รวมทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหา

อย่างไรก็ตามหนังสือเล่มนี้เป็นตัวอย่างเพียงส่วนน้อยเท่านั้น ที่เกิดขึ้นในสังคมประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนยังมีอยู่อีกมากมาย จึงเป็นเรื่องที่ผู้คนจะต้องรับรู้เรื่องราวรอบตัวเราที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นบทเรียนของการเรียนรู้ ป้องกัน แก้ไขปัญหา เพราะเรื่องของการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องของทุกคน และทุกคนต้องตระหนักถึงสิทธิ และต่อสู้ด้วยตนเอง

คู่มือปกป้องสิทธิเสรีภาพ ชุดนี้มี ๒ เล่ม จากเล่ม ๑ เมื่อ "ฉัน" ถูกละเมิดสิทธิ การต่อสู้เพื่อสิทธิจากเกิดจนถึงตาย จะตามด้วยเล่ม ๒ เมื่อ "ชุมชน" ถูกละเมิดสิทธิ เพื่อเติมเต็มกรณีตัวอย่างการละเมิดสิทธิชุมชน จากกรณีการร้องเรียนต่อ กสม. เช่นเดียวกัน โดยหวังว่าหนังสือทั้ง ๒ เล่มดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ร่วมกันในการรณรงค์ ส่งเสริมและคุ้มครองด้านสิทธิมนุษยชนต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๗ สิงหาคม ๒๕๕๐

"จากผู้เล่า"

จากประสบการณ์ ๖ ปี ในการทำหน้าที่กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้รับรู้เรื่องราวของผู้คนที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีการกระทำที่ไม่เป็นธรรม ที่แสนลำเค็ญ เจือด้วยน้ำตาของคนตัวเล็กๆ จำนวนมาก

แม้จะลำบากยุ่งยากเพียงใด เพราะเธอเหล่านี้อ่างพยายามต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรี ปกป้องสิทธิเสรีภาพของตน มีบ้างที่ได้รับแรงเกื้อหนุนจากเครือข่ายพันธมิตรต่างๆ แม้จะคาดหวัง ด้วยการมาร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) แต่มิได้หยุดนิ่งรอคอยแต่คนอื่นช่วยเหลือ

ทุกกรณีตัวอย่างนี้ ผู้เล่าได้สัมผัสเรื่องราว และมีโอกาสตรวจสอบดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง จึงมีภาพประทับใจ และอยากจะเล่าให้ผู้คนตัวเล็กๆ ในสังคม ทั้งหญิงชาย ทุกวัย ได้รับรู้ด้วย กรณีส่วนใหญ่มีการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบผลการละเมิดสิทธิมนุษยชน และกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหา รวมทั้งข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว ซึ่งถ้าผู้อ่านประสงค์จะศึกษาให้ละเอียดขึ้นก็สามารถติดตามอ่านเพิ่มเติมได้

ขอขอบคุณผู้ร่วมคิด ร่วมปรึกษา และประสานงานการจัดทำหนังสือเล่มนี้ทุกท่าน รวมทั้งผู้เขียนภาพประกอบ และจัดรูปเล่มที่ช่วยให้หนังสือน่าอ่านขึ้น ถ้ามีข้อบกพร่องประการใด ผู้เล่าขอน้อมรับคำแนะนำด้วยความจริงใจ

สุนี ไชยรส

๗ สิงหาคม ๒๕๕๐

สารบัญ

เรื่องที่ ๑.....๗
สังคมไทยเชิดชูแม่
แต่คนท้องกลับตกงาน

เรื่องที่ ๒.....๑๓
"ฝากปลาย่างไว้กับแมว"
เมื่อเจ้าหน้าที่รัฐโกงเงินเด็กกำพร้า

เรื่องที่ ๓.....๑๗
เมื่อเด็กอายุ ๑๓ มีลูก
พ่อเลี้ยงข่มขืนลูกบุญธรรมจนท้อง

เรื่องที่ ๔.....๒๓
นักศึกษาคนขบัน
พิการจากลูกหลงที่ยิงบนรถเมล์

เรื่องที่ ๕.....๒๙
นักศึกษาหญิงถูกหาว่าเป็นแม่ใจยักษ์
การต่อสู้เพื่อเกียรติยศชื่อเสียง

เรื่องที่ ๖.....๓๕
เซฟเฮ้าส์ ช่องโหว่ที่ตำรวจซ้อม

เรื่องที่ ๗.....๓๙
สาวประเภทสองถูกเกณฑ์ทหาร
ไม่รับ แต่ระบุว่าเป็นโรคจิต

เรื่องที่ ๘.....๔๓
ถูกหลอกเอาที่ดินไปจำนองเงินกู้

เรื่องที่ ๙.....๔๗
อบต. ขุดลอกห้วยกินที่ชาวบ้าน
และเอาดินกองในสวนชาวบ้าน

เรื่องที่ ๑๐.....๕๑
บอกแล้วว่า
ไม่ใช่ที่สาธารณะก็ไม่เชื่อ
ใครจะจ่ายค่าเสียหาย ๑ ล้านบาท

เรื่องที่ ๑๑.....๕๙
เป็นแกนนำจัดตั้งสหภาพแรงงาน
โดนข้อหาลักถังน้ำ

เรื่องที่ ๑๒.....๖๓
อยู่ก่อนห้างมาตั้ง
เดือดร้อนมาก
ร้องทุกข์แล้วมีแค่ตักเตือน
หรือโทษปรับนิดเดียว?

เรื่องที่ ๑๓.....๖๗
บ้านอยู่ก่อนโรงงานตั้งต้องย้าย
โรงงานทำสีผิดกฎหมายผังเมือง

เรื่องที่ ๑๔.....๗๑
ถูกสั่งรื้อบ้านเช่นกัน
แต่เจ้าของบ้านจัดสรรที่นี่มีน้ำใจ

เรื่องที่ ๑๕.....๗๗
ตายแล้วถูกเบี้ยวเงินประกัน
ทั้งที่ทำที่ ธกส. เชียวนะ

เรื่องที่ ๑๖.....๘๓
ตายจากการทำงาน
เมื่อคนงานต้องฟ้องรัฐ
(กองทุนเงินทดแทน)

เรื่องที่ ๑

สังคมไทยเชิดชู "แม่"
แต่คนท้องกลับตกงาน

น้อยเขียนจดหมายถึงแม่ที่ชนบท บอกว่าท้องสี่เดือนแล้ว จะลากลับไปคลอดที่บ้าน ขอให้แม่ช่วยเลี้ยงหลานได้ไหม จะได้กลับมาทำงานต่อ

น้อยทำงานโรงงานนี้มาสิบปีแล้วตั้งแต่อายุ ๑๘ ปี ไม่กล้ามีลูกสักที เพราะกลัวตกงาน แต่ถ้าไม่มีลูกตอนนี้ก็จะอายุมากเกินไป หมอบอกว่าอาจมีปัญหาต่อลูกได้ สหภาพแรงงานในโรงงานก็ให้ความรู้ว่ามีกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ห้ามเลิกจ้างลูกจ้างหญิงที่มีท้อง ทำให้เธอมั่นใจที่จะทำให้ครอบครัวสมบูรณ์เสียที

แม่ตอบจดหมายมาถึงในวันแม่พอดี บอกว่าดีใจมากที่จะมีหลาน และเต็มใจที่จะเลี้ยงหลานให้ เพื่อน้อยจะได้กลับมาทำงานในโรงงานทอผ้าได้อีก เพราะที่บ้านก็ไม่มีรายได้อะไร ปลูกมันทำสวนก็ไม่ค่อยได้ราคา

วันรุ่งขึ้น หัวหน้าเรียกคนท้อง ๕ คน ร่วมกับคนงานอีก ๓๐ คน บอกว่าบริษัทมีออร์เดอร์สั่งผลิตลดลง ขอเลิกจ้างกลุ่มนี้ทั้งหมด รู้ต่อมาว่าคนท้องอีก ๕ คนที่เป็นลูกจ้างบริษัทรับเหมาช่วงก็ถูกให้ออกเช่นกัน บางคนมีลูกมาแล้วคนหนึ่ง บางคนเพิ่งเริ่มละท้องยังไม่ทันแจ้งนายจ้างก็มี ทั้ง ๑๐ คนนี้ทำงานมาแล้ว ๕-๑๐ ปี

น้อยและเพื่อนๆ ที่ตั้งท้องพากันร้องไห้ ไม่รู้จะทำอย่างไรดี นายจ้างบอกว่าจะจ่ายค่าชดเชยตามกฎหมาย แต่เมื่อบ้านต้องเช่า ข้าวต้องซื้อ ถ้าเธอไม่มีรายได้ ก็คงต้องกลับไปอยู่บ้าน เพื่อประหยัดทุกบาททุกสตางค์ สามีจะได้กลับไปอยู่หอพักคนงานได้ในฐานะเป็นโสด ไม่มีครอบครัว

สหภาพแรงงานพาพวกเธอทั้ง ๑๐ คนมาร้องเรียนที่ กสม. วันนั้นเป็นวันสัมมนาปัญหาแรงงานพอดี ทุกคนต่างสะเทือนใจกับแรงงานหญิงที่ตั้งครรภ์กลุ่มนี้อย่างมาก

กสม. เชิญนายจ้างมาหารือเพื่อไกล่เกลี่ยให้นายจ้างรับกลับเข้าทำงาน และขอให้เจ้าหน้าที่สวัสดิการคุ้มครองแรงงาน ดำเนินการสั่งการให้นายจ้างรับคนท้องกลับเข้าทำงาน

ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.๒๕๔๑ ห้ามเลิกจ้างลูกจ้างหญิงมีครรภ์ กระทั่งอาจต้องเปลี่ยนงานให้ถ้างานไม่เหมาะสม ต้องให้ลาคลอด ๙๐ วัน และกองทุนประกันสังคมต้องจ่ายค่าทำคลอด จ่ายค่าจ้างให้ในช่วงลาคลอด ...

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ก็คุ้มครองสิทธิเสรีภาพในมาตรา ๓๐ ห้ามการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งความแตกต่างทางเพศ ... และยังมีการบัญญัติไว้ในหมวดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐให้ดูแลแรงงานหญิงมีครรภ์และเด็กให้ดีอีกด้วย

...แต่นายจ้างก็ไม่ยอมรับกลับเข้าทำงาน อ้างแต่ว่าคำสั่งซื้อลดลง ทั้งที่ไม่ได้ปิดกิจการทั้งหมด ยังดำเนินการผลิตโดยมีคนงานเหลืออีกเกือบ ๓๐๐ คน จึงไม่น่าจะเลิกจ้างคนท้อง

เจ้าหน้าที่ฯ ของกระทรวงแรงงานชี้แจงว่า บริษัทอาจเลิกจ้างคนท้องได้ ถ้ามิใช่เลิกจ้างเพราะเหตุว่าท้อง แต่เป็น

เพราะเหตุอื่นตามที่อ้างว่าการผลิตลดลง และเจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจสั่งการให้รับกลับเข้าทำงานได้ นอกจากให้จ่ายค่าชดเชยตามกฎหมาย และลูกจ้างสามารถไปใช้สิทธิทางศาล

น้อยและคนท้องทุกคนยืนยันว่า ไม่ต้องการค่าชดเชย ต้องการกลับเข้าทำงาน พวกเธอต้องการมีงานทำต่อไป

กสม. เห็นว่า เป็นปัญหาเร่งด่วน ต้องการให้สังคมและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เห็นปัญหาที่กฎหมายไม่สามารถมีผลบังคับใช้ได้ จึงจัดสัมมนาเชิญ ส.ส. ส.ว.หญิง นักวิชาการ และหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็ก ผู้หญิง แรงงาน องค์กรพัฒนาเอกชน และสื่อมวลชนมาหารือเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน

ทุกคนเห็นว่า เป็นการตีความกฎหมายที่ไม่คำนึงถึงเจตนารมณ์ที่มุ่งคุ้มครองคนท้อง เนื่องจากหากไม่ถึงขั้นปิดกิจการทั้งหมด และมีการผลิตลดลง ก็ต้องเลือกปลดแรงงานส่วนอื่นมิเช่นนั้นจะเปิดช่องโหว่ให้นายจ้างเลิกจ้างคนท้องได้เสมอ เพราะนายจ้างจำนวนไม่น้อยไม่อยากรับภาระการดูแลคนท้อง และการใช้สิทธิทางศาลเป็นเรื่องที่ยืดเยื้อหลายปี และมีค่าใช้จ่ายสูง เป็นภาระต่อแรงงาน

ธรรมดาอย่างมากอยู่แล้ว จึงยิ่งไม่ต้องพูดถึงโอกาสในการต่อสู้คดีของคนท้อง ที่ต้องกลับต่างจังหวัด และจะมีลูกอ่อนในอีกไม่นานนัก

ชมรมสมาชิกรัฐสภาหญิงซึ่งมีทั้ง ส.ส.หญิง จากหลายพรรค และ ส.ว.หญิง ช่วยกันจัดโบว์ลิ่งการกุศลเพื่อหากองทุนเป็นการช่วยเหลือคนท้องเฉพาะหน้า และเป็นกองทุนฟ้องต่อศาล

กสม. เองยังต้องรณรงค์เชิงนโยบายต่อไป ในอนาคตสังคมไทยต้องร่วมกันทำให้รัฐธรรมนูญและกฎหมายมีผลบังคับใช้จริง และคุ้มครองแรงงานหญิงท้องให้ได้

แม่คือผู้ยิ่งใหญ่ที่สังคมไทยเชิดชู ถ้าปกป้องแม่ไม่ได้ อนาคตของเด็กจะสดใสได้อย่างไร

ผ่านไปหลายเดือน คนท้องหลายคนคลอดแล้ว หลายคนยอมรับเงินค่าชดเชยเพื่อกลับไปอยู่บ้าน เพราะท้องแก่ขึ้นทุกวัน เที่ยวไปเที่ยวมาต่อสู้ไม่ไหว แล้วเรื่องในศาลแรงงานก็ยืดเยื้อหลายปีด้วย

น้อยกับเพื่อนอีก ๕ คนยังยืนหยัดฟ้องต่อศาลว่าเลิกจ้างไม่เป็นธรรม โดยมีเพื่อนๆ และสหภาพแรงงานคอยช่วยเหลือ

กสม. ก็จัดทำรายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน แม้ไม่มีอำนาจสั่งการ แต่นี่คือความจริงและจะต้องช่วยกันสร้างบรรทัดฐานการคุ้มครองแรงงานหญิงมีครรภ์ให้เข้มแข็งต่อไป

อย่างไรก็ตาม มีคนท้องอีกโรงงานหนึ่งที่สามารถเจรจาไกล่เกลี่ยได้ สุดท้ายนายจ้างก็ยอมรับกลับเข้าทำงาน

(เค้าโครงจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ ๔/๒๕๕๘)

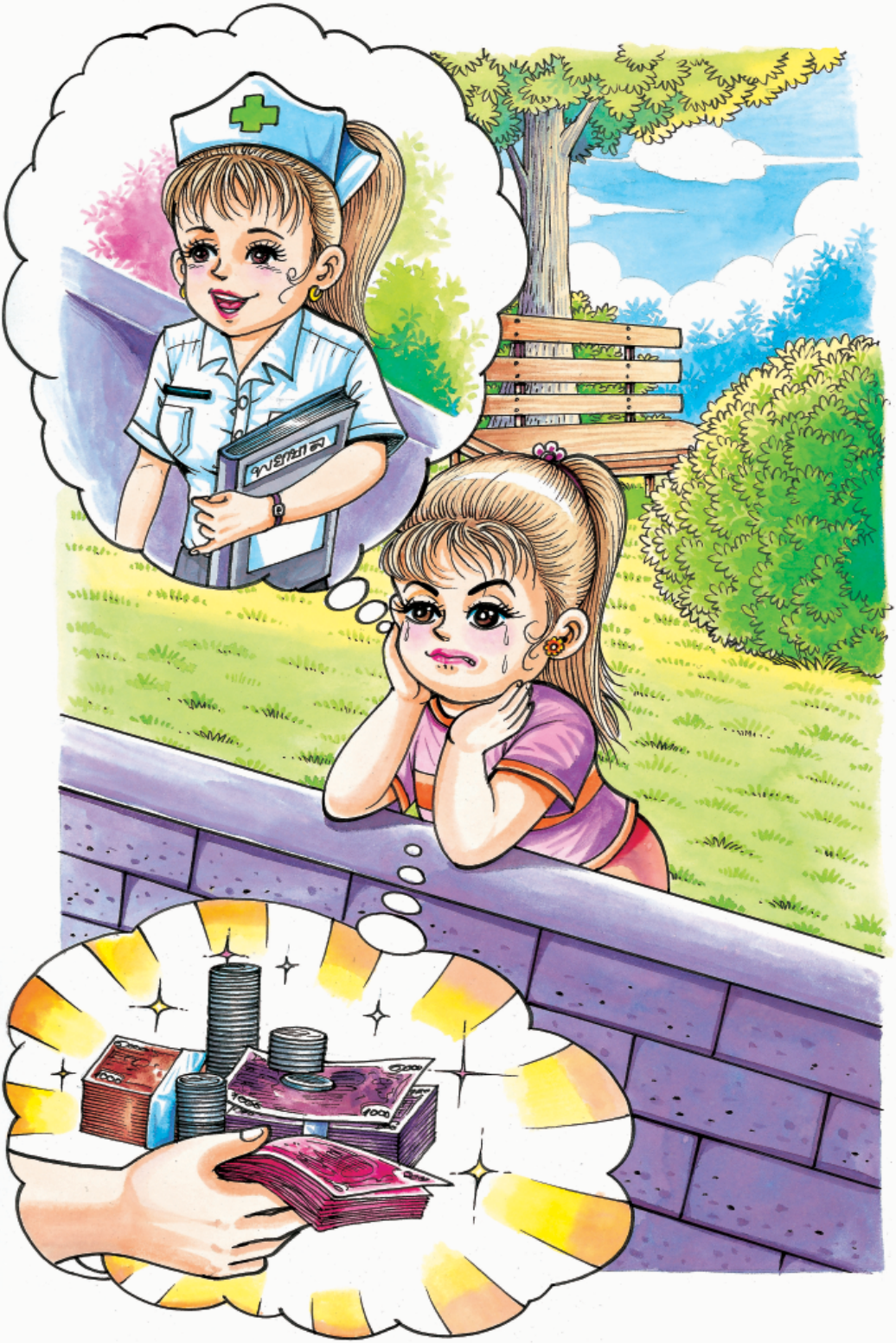

เรื่องที่ ๒

"ฝากปลาย่างไว้กับแมว"
เมื่อเจ้าหน้าที่รัฐโกงเงินเด็กกำพร้า

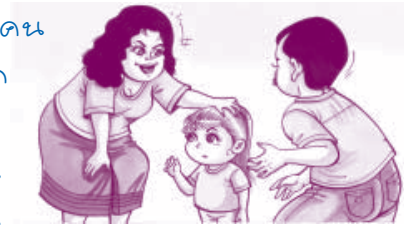

เจี๊ยบเป็นเด็กกำพร้าที่ทุกคนแสนสะเวทนา รถที่พ่อแม่นั่งมาเกิดอุบัติเหตุถูกสิบล้อชนทั้งคู่เสียชีวิต

โชคดีลุงกับป้าพามาเลี้ยงเป็นลูกบุญธรรม ลุงเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ พอรู้กฎหมายบ้าง จึงพาต่อสู้คดีฟ้องเจ้าพองรถต้องจ่ายเงิน ๖๐๐,๐๐๐ บาท เป็นค่าชดเชย

กฎหมายคุ้มครองดูแลเงินของเด็กกำพร้า ด้วยการที่ศาลให้สถานพินิจเด็กและเยาวชน เป็นผู้เปิดบัญชีนำเงินของเด็กไปดูแลไว้ให้ มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบการมาของเบิกจ่าย และมีระเบียบเข้มงวด ต้องมีหัวหน้างานเซ็นร่วมทุกครั้ง ลุงกับป้าเบิกไปให้เด็กใช้ได้เพียงเดือนละ ๓,๕๐๐ บาท โดยช่วงแรกสามารถเบิกเงินก้อนของเป็นค่าใช้จ่ายในการทำศพพ่อแม่ได้

พอเงินเหลืออยู่ ๓๐๐,๐๐๐ กว่าบาท เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเบิกเงินที่เหลือไปจนหมด และหนีราชการไป

แต่ไม่มีใครรับผิดชอบชดใช้เงินให้เด็กกำพร้า แม้ต่อมาเปลี่ยนแปลงเป็นกรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน ทุกคนทุกหน่วยบอกให้เด็กกำพร้าไปฟ้องศาลเอง ลุงเที่ยวไปเที่ยวมาติดตามผลจากการร้องทุกข์หลายหน่วยงานก็ไม่เป็นผล ความยากลำบากเรื่องค่าใช้จ่ายในการเรียนของเจี๊ยบก็หนักขึ้นทุกวัน เจี๊ยบเป็นเด็กดีและขยันเรียน ลุงกับป้าและเจี๊ยบก็ช่วยกันประหยัดเต็มที่ ผ่านไป ๕ ปี จนเด็กกำลังเรียนพยาบาลปริญญา ซึ่งมีปัญหาค่าใช้จ่ายสูงมาก ลุงกับป้าต้องไปกู้หนี้ยืมสินมาเป็นค่าเทอมให้

สุดท้ายลุงจึงไปปรึกษาเพื่อนที่สมาคมคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคปทุมธานี จึงได้ขามาร้องเรียนที่ กสม.

ชัดเจนว่ามีการละเมิดสิทธิเด็ก และการที่หน่วยงานไม่รับผิดชอบทั้งที่เป็นความบกพร่องของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานเอง จึงยิ่งเป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรมต่อเด็ก ถ้าไม่มีลุงกับป้าคอยดูแลเช่นนี้ เจี๊ยบอาจไม่มีโอกาสได้เรียนจนถึงปัจจุบัน

กสม. เชิญหน่วยงานมาหารือ ขอให้หน่วยงานต้องรับผิดชอบในฐานที่เป็นความบกพร่องของเจ้าหน้าที่รัฐและหน่วยงานรัฐ ไม่ใช่ผลักภาระให้เด็กซึ่งกำลังลำบากมากไปฟ้องศาลเอง ทั้งที่รู้ดีว่าเจ้าหน้าที่คนนั้นหนีราชการและหนีคดีไปอีกหลายคดี ถึงแม้จับตัวมาได้ ก็ไม่ใช่ว่าเด็กจะได้เงิน และไม่ควรจะเป็นเช่นนั้น เพราะไม่ใช่ความผิดเฉพาะตัวของเจ้าหน้าที่คนเดียว แต่เป็นปัญหาข้อบกพร่องและหละหลวมในการปฏิบัติตามระเบียบของหน่วยงานเอง

เมื่อพยายามหารือกับหน่วยงานไม่เป็นผล ในที่สุด กสม. ก็ทำรายงานการตรวจสอบว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยหน่วยงานของรัฐ และมีการแถลงข่าว เมื่อเรื่องราวที่เกิดขึ้นเป็นที่สนใจของสาธารณะ รัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรมจึงสั่งจ่ายเงินให้เจี๊ยบทันทีพร้อมดอกเบี้ย ๗.๕%

เจี๊ยบได้เงินไปทันจ่ายค่าเทอมที่กำลังเดือดร้อนอย่างมากทันเวลาพอดี

(เค้าโครงจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ ๑/๒๕๔๘)

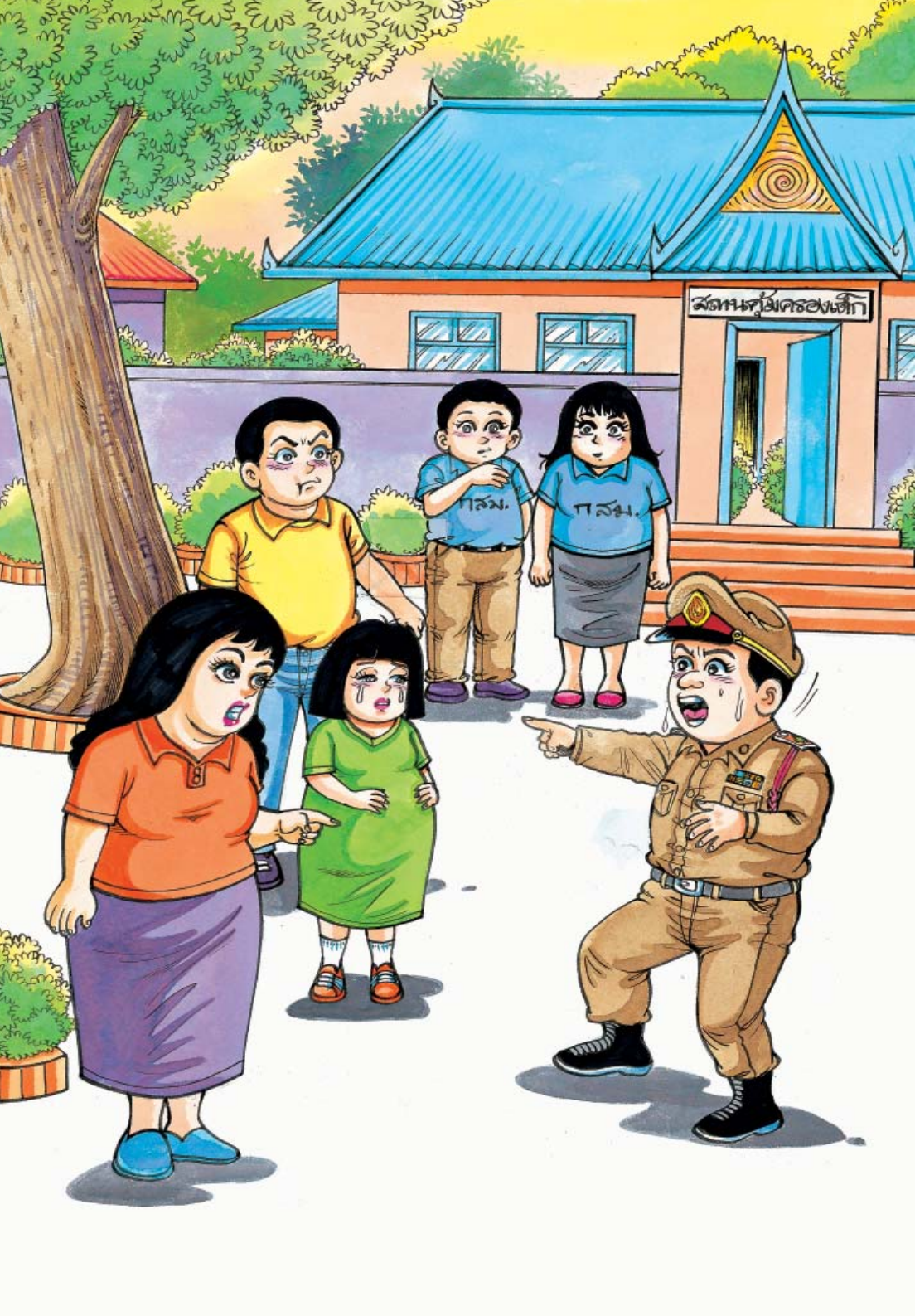
สถานสงเคราะห์เด็ก
กสม.
กสม.

เรื่องที่ ๓

เมื่อเด็กอายุ ๑๓ มีลูก
พ่อเลี้ยงข่มขืนลูกบุญธรรมจนท้อง

แก้วถูกแม่ยกให้เป็นลูกบุญธรรมของคนรู้จักกันตั้งแต่เธอเป็นทารก ซึ่งพ่อบุญธรรมรักและเลี้ยงดูเธอด้วยดี แต่พ่อบุญธรรมตาย แม่บุญธรรมจึงแต่งงานใหม่ตั้งแต่แก้วยังเล็กๆ

พอแก้วอายุ ๑๒ ปี เธอหนีไปหาลุงตำรวจที่เธอรู้จักมาตั้งแต่เล็กๆ ซึ่งย้ายไปอยู่คนละจังหวัด ซึ่งลุงตำรวจพาแก้วไปแจ้งความที่สถานีตำรวจว่าพ่อเลี้ยงข่มขืน เธอจึงถูกพาไปอยู่สถานคุ้มครองเด็กในจังหวัด

ไม่กี่วัน พ่อเลี้ยงแจ้งความกลับว่า ลุงตำรวจเป็นคนลักพาตัวแก้วและเป็นผู้ข่มขืนแก้ว

วันที่สถานคุ้มครองเด็กพาแก้วไปสถานีตำรวจ แก้วหายไป ลุงตำรวจถูกดำเนินคดีข้อหาข่มขืนแก้ว

กสม.

สถานคุ้มครองเด็กรับทราบข้อมูลว่าแก้วไปอยู่กับพ่อแม่แล้ว จึงไม่มีการตามหา และไม่ได้ตั้งใจสืบหาข้อมูลอย่างจริงจัง ทั้งที่มีการกล่าวหากันทั้งสองฝ่ายว่าเป็นผู้ข่มขืน ทำให้ไม่รู้ว่าทั้ง ๒ คน ไม่ใช่พ่อแม่ของแก้ว และตามกฎหมายก็ไม่ใช่แม่บุญธรรม แท้จริงแล้วพ่อเลี้ยงแม่เลี้ยง ไม่มีอำนาจเป็นผู้ปกครองแก้ว ต้องให้สถานคุ้มครองเด็กยื่นเรื่องขอเป็นผู้ปกครอง เพราะเธอถูกละเมิดทางเพศ ต้องการการดูแลทั้งกายและใจอย่างอบอุ่นและปลอดภัย

ระหว่างนั้น คดีไปอยู่ที่การฟ้องลุงตำรวจคนเดียว

พ่อเลี้ยงมาร้องเรียน กสม. ให้ช่วยดำเนินคดีกับลุงตำรวจ เมื่อ กสม. รับรู้ว่าแก้วอยู่กับสถานคุ้มครองเด็กแล้วและคดีดำเนินไปในศาล จึงไม่ได้ตรวจสอบต่อ

๑ ปีผ่านไปเมื่อ กสม. ไปติดตามผลอีกครั้ง พบว่าเด็กไม่ได้อยู่ในสถานคุ้มครองเด็ก และสถานคุ้มครองเด็กแจ้งว่าไม่พบเด็กอีกเลยหลังจากไปอยู่กับพ่อแม่ กสม. จึงร้อนใจและแจ้งให้สถานคุ้มครองเด็กทราบว่า ไม่ใช่พ่อแม่ที่แท้จริงของแก้ว กสม. ร่วมมือกับสถานคุ้มครองเด็กเพื่อตามหาแก้ว พบว่าแก้วท้องและครั้งนี้ชัดเจนว่า พ่อเลี้ยงเป็นพ่อของเด็กในท้องของแก้ว โดยมีการตรวจดีเอ็นเอด้วย เพื่อเป็นหลักฐานในการดำเนินคดีกับพ่อเลี้ยง

แม่เลี้ยงไปแจ้งความ พ่อเลี้ยงหนีไป ต่อมาถูกจับตัวมาดำเนินคดี

กฎหมายคุ้มครองเด็ก กำหนดให้มีการดูแลเด็กอย่างจริงจัง สถานคุ้มครองเด็กพยายามชักชวนให้แก้วมาอยู่ด้วย แต่แก้วไม่เคยมีใครเลยในชีวิตของเธอ นอกจากแม่เลี้ยง จึงขออยู่กับแม่เลี้ยงต่อไป

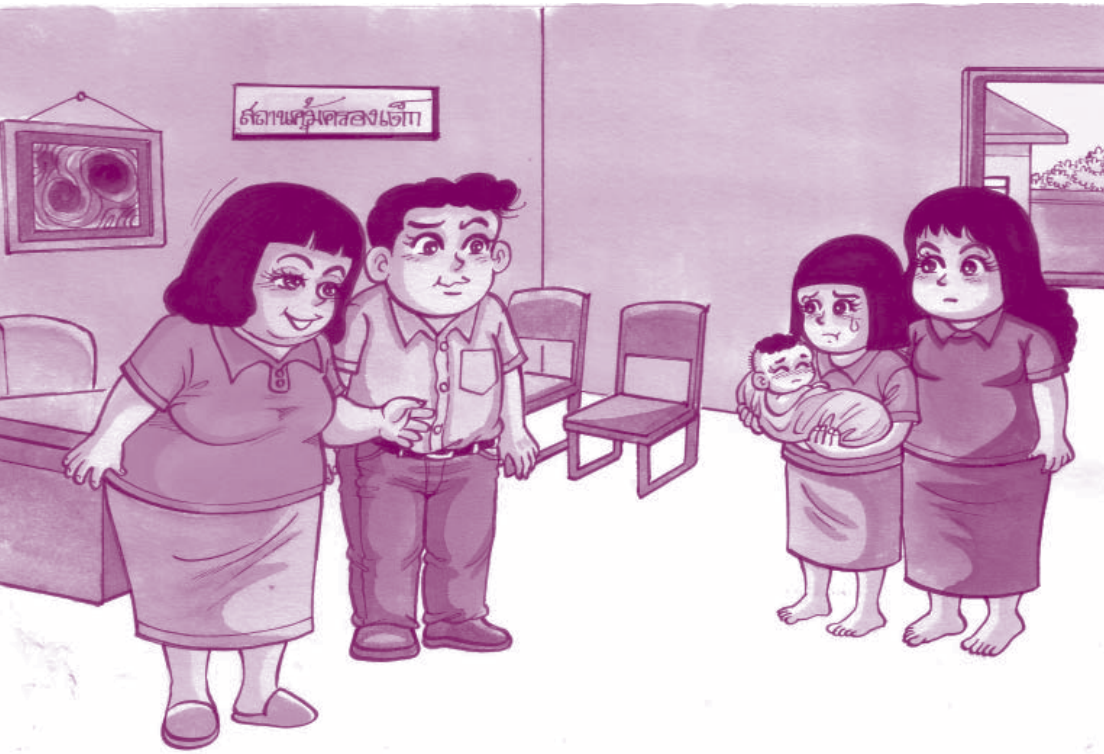
สถานสงเคราะห์

กสม.เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระดับจังหวัดและกระทรวงมาหารือเพื่อหาแนวทางปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เช่น การติดตามดำเนินคดีพ่อเลี้ยง ให้สถานคุ้มครองเด็กยื่นขอเป็นผู้ปกครองเด็ก และกำหนดมาตรการดูแลแก้วที่กำลังจะคลอดลูก

เรื่องของแก้วเป็นโศกนาฏกรรมของเด็กคนหนึ่ง ซึ่งเป็นบทเรียนให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าการทำงานจะต้องตรวจสอบข้อมูลอย่างเข้มงวด ในกรณีเด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศ

ถ้าไม่ได้กลับไปอยู่กับพ่อเลี้ยงอีก บางที... แก้วคงไม่ตั้งท้องตั้งแต่อายุ ๑๓ เช่นนี้

อนาคตของแก้ว และลูกของแก้ว ยังไม่รู้ว่าจะเผชิญกับอะไรที่เลวร้ายกว่านี้อีกหรือไม่ ...

(เค้าโครงจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ ๑๕๒/๒๕๕๐)

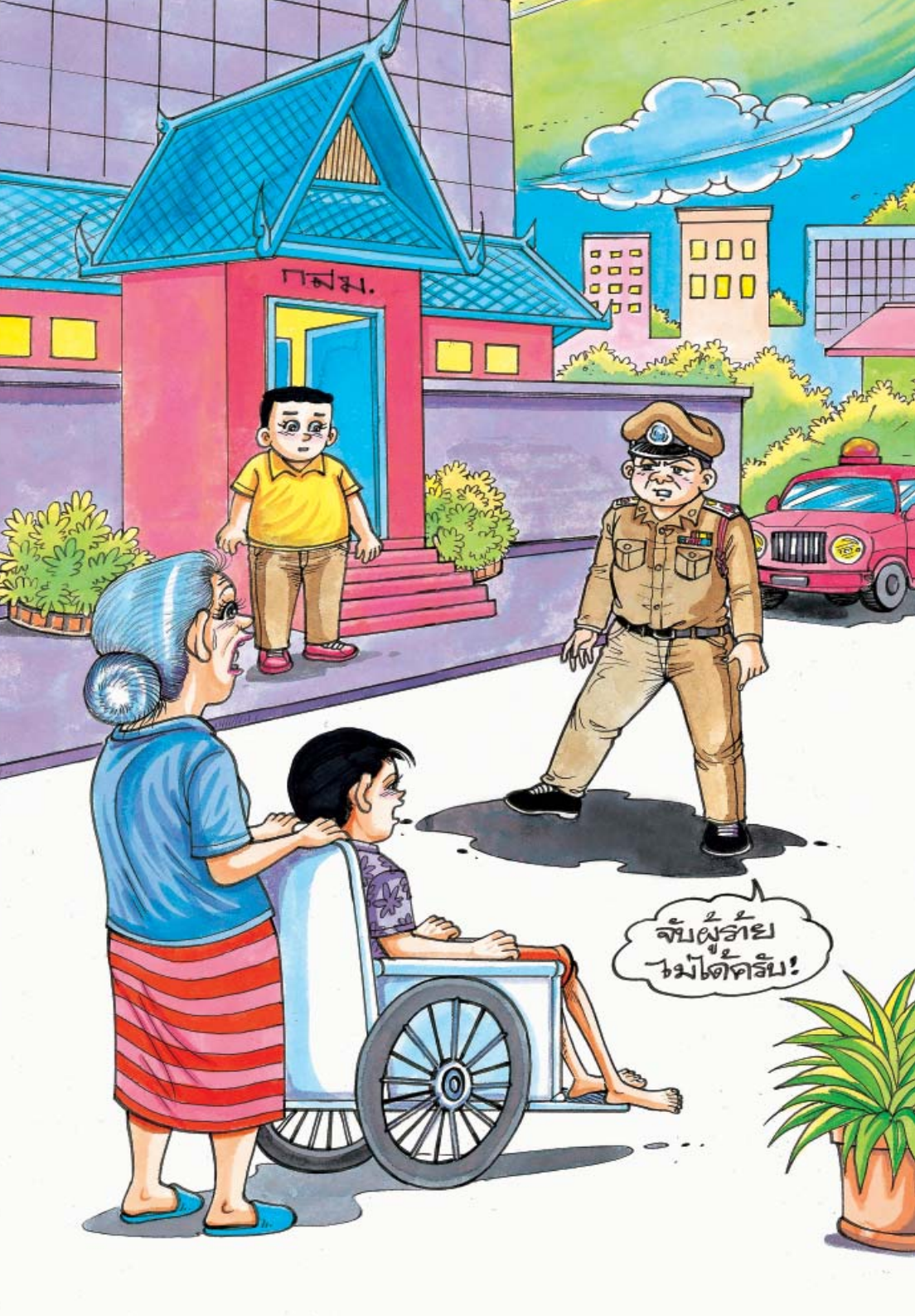
กสม.
จับผู้ร้าย
ไม่ได้ครับ!

เรื่องที่ ๔

นักศึกษาคนขยัน
พิการจากลูกหลงที่ยิงบนรถเมล์

เด็กหนุ่มวัยเพียง ๒๐ ปี ดวงตาสดใส ยิ้มแย้ม นอนอยู่บนเตียง

ทั้งที่ท่อนล่างพิการและบางส่วนเป็นแผลเรื้อรังจากการต้องนอนนานหลายเดือน

ก้านเป็นเด็กขยัน เรียนอาชีวศึกษาและไปทำงานตอนค่ำ เพราะมีแม่คนเดียว และรายได้ไม่พอส่งเรียน

ใครจะคิดว่า กระสุนเพียงนัดเดียวที่มีเยาวชนบางกลุ่มยกพวกตีกัน แล้วยิงเข้าไปในรถเมล์ถูกเด็กหนุ่มที่ไม่รู้เรื่องราวด้วย เลยคนนี้จนพิการตลอดชีวิต

วันแรกหมดค่ารักษาแสนเศษ แม่ผู้รักลูกดังดวงใจวิ่งเต้นหายืมเงินจนได้

มารู้ทีหลังว่าที่ทำงานตอนเย็นของลูกชายทำประกันสังคมไว้ จึงนำใบเสร็จไปขอเบิก

เจ้าหน้าที่กองทุนประกันสังคมให้เบิกค่ารักษาตามใบเสร็จสี่หมื่นกว่าบาท บอกว่ามีอำนาจให้ได้เท่านี้ตามระเบียบ ถ้าไม่พอใจให้อุทธรณ์ได้ แต่ก็จะจ่ายค่าจ้างตามระเบียบให้อีกเดือนละพันกว่าบาท ๑๕ ปี พร้อมค่ารักษาเพิ่มเติมที่ต้องมีใบเสร็จมาเบิกอีกเดือนละไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท

แม่ผู้งกเงิน ไม่รู้หนังสือมากนัก และต้องหยุดงานเพื่อมาดูแลลูกชายที่ยังช่วยอะไรตนเองไม่ได้ กัดฟันขออุทธรณ์ได้มาอีกสามหมื่นกว่าบาท เจ้าหน้าที่บอกว่ายังมีสิทธิไปยื่นฟ้องต่อศาลได้อีก?

แม่คิดไม่ตกว่าจะฟ้องศาลหรือไม่? คิดถึงความยุ่งยากที่ต้องดูแลลูกและหาเงินด้วย ค่าทนายความ ค่าใช้จ่ายต่างๆ... คิดจนวันสุดท้าย.. ๓๐ วันหลังอุทธรณ์ ไปยื่นฟ้องที่ศาล แต่ไปผิดศาล จึงหมดอายุความ ไม่สามารถฟ้องศาลได้อีก

ทั้งลูกและแม่กัดฟันว่า ไม่เป็นไร ยังมีบัตรประกันสังคม รักษาไปไม่นานวงเงินประกันสังคมค่ารักษาก็หมด โรงพยาบาลของรัฐนั้นดูไม่ค่อยเต็มใจ และบ่นว่าเตียงคนไข้เต็ม ขอให้กลับไปพักรักษาที่บ้าน จึงขอย้ายไปที่โรงพยาบาลเอกชนใกล้บ้าน ซึ่งช่วยดูแลและสอนให้แม่ฝึกลูกชายช่วยเหลือตัวเองเวลาแม่ต้องไปทำงานหาเงิน แต่ความยากลำบากก็คือต้องกลับไปกลับมาโรงพยาบาลอีกหลายรอบจากบาดแผลของลูก ...

มีคนแนะนำให้มาร้อง กสม. แม้ กสม. ไม่อาจช่วยเรื่องฟ้องศาลได้เพราะคดีหมดอายุความ แต่เห็นว่าระเบียบกองทุนประกันสังคมมีปัญหาและไม่เป็นธรรมที่ไม่ยอมจ่ายเงินให้ครั้งเดียวตามใบเสร็จรับเงิน จึงเชิญมาหารือขอให้ประกันสังคมช่วยเหลือเพิ่มเติมและแก้ไขระเบียบต่างๆ ที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ประกันตน

ประกันสังคมแก้ระเบียบไม่ได้ แต่ก็เห็นใจไปหาเงินจากมูลนิธิมาให้จนครบตามใบเสร็จ และรับปากว่าถ้าก้านพอช่วยตัวเองได้จะพาไปพักที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ซึ่งยังไม่รู้เมื่อใดจะพอช่วยตัวเองได้ เพราะต้องมีกายภาพบำบัดและต้องมีคนดูแลในช่วงแรก

ไม่นานก็เจอปัญหาใหญ่กว่านั้น คือวงเงินรักษาของประกันสังคมหมด นอนโรงพยาบาลของรัฐก็ไม่สะดวก และคนแน่นมาก ก้านก็ช่วยตัวเองไม่ได้ แม่พาไปโรงพยาบาลเอกชนใกล้บ้าน ซึ่งก็มี

น้ำใจช่วยดูแล แต่คนพิการต้องใช้เวลานาน โรงพยาบาลจึงขอให้แม่พาไปพักที่บ้าน และแนะนำให้สอนก้านดูแลตนเองเบื้องต้น ขณะที่แม่ต้องออกไปทำงานหาเงิน

แต่แม่ก็ต้องพาก้านกลับไปโรงพยาบาลเอกชนแห่งนั้นอีกหลายรอบ เพราะก้านมีอาการหนักที่จำเป็นต้องพบหมออีก สุดท้ายโรงพยาบาลเอกชนก็บอกตรงๆ ว่ารับภาระไม่ไหว แม่มาปรึกษา กสม. และ กสม. ได้ประสานงานกับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสื่อมวลชนไปเยี่ยมก้าน เพื่อช่วยกันหาทางแก้ไขปัญหา เพราะเวลาคนทำงานมีบัตรประกันสังคมจะไม่มีบัตรทอง ๓๐ บาท สปสช. จึงเร่งจัดทำบัตรทอง ๓๐ บาทให้

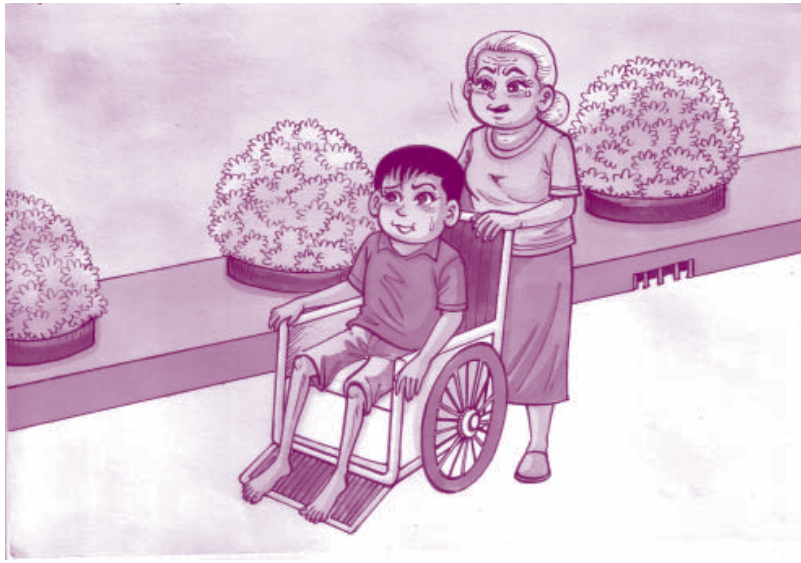

สิ่งที่ กสม. ทำต่อมาคือเชิญกรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมและเจ้าหน้าที่ตำรวจที่รับผิดชอบคดีมาหารือ พบว่าท่าทางจะจับใครไม่ได้ง่ายๆ จึงขอให้กองทุนชดเชยผู้เสียหายในคดีอาญา

ที่กรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพรับผิดชอบดูแลอยู่ ช่วยจ่ายเงินตามระเบียบของกองทุนให้ก่อน ซึ่งโดยทั่วไปถ้าจะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนผู้เสียหายในคดีอาญา มักจะต้องจับผู้ร้ายได้เสียก่อน

กองทุนผู้เสียหายในคดีอาญา ได้จ่ายเงินให้ก้านประมาณแสนกว่าบาท เมื่อบวกกับแม่ที่อดทน พยัน และลูกชายที่มีอารมณ์แจ่มใส ไม่ท้อแท้ และพยายามพึ่งตนเอง สองแม่ลูกจึงพอประคับประคองชีวิตมาได้

กสม. ยังต้องรณรงค์และผับเคลื่อนนโยบายของกองทุนประกันสังคมกับพวนแรงงานต่อมาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการมีข้อเสนอแนะต่อนโยบายของรัฐในการสร้างระบบสวัสดิการสังคมที่ยั่งยืนต่อประชาชนทุกระดับ

กสม. พยายามให้กองทุนประกันสังคมแก้ไขระเบียบที่ยืดหยุ่นให้กับผู้เดือดร้อน

และพยายามเอื้ออำนวยให้ได้ประโยชน์สูงสุด ไม่ใช่ให้ไปฟุทธรณ์หรือฟ้องศาลเอาเอง เช่นกรณีนี้ แต่ยังไม่บรรลุผล

ทางแก้ไขที่ยั่งยืนคือ ปรับปรุงกฎหมายประกันสังคม ทำให้กองทุนประกันสังคมมีการบริหารที่มีส่วนร่วมของคนงานจริงจังมากกว่านี้ จึงจะมีระเบียบที่เข้าใจหัวอกคนงานมากขึ้น

(เค้าโครงจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ ๒๕/๒๕๔๙)

โรงพยาบาลไทย
ฝากลูก

เรื่องที่ ๔

นักศึกษาหญิงถูกหาว่าเป็นแม่ใจยักษ์

การต่อสู้เพื่อเกียรติยศชื่อเสียง

เด็กสาวคนหนึ่งมาคลอดลูกที่โรงพยาบาลประจำจังหวัดทางภาคอีสาน พอหมอให้ออกจากโรงพยาบาล ก็มีคนพบว่าเอาเด็กใส่ตะกร้าไว้หน้าโรงพยาบาลและมีจดหมายฝากพอให้หมอช่วยเด็กด้วย

หมอและพยาบาลก็มีน้ำใจช่วยดูแลอยู่แล้ว แต่โดยกฎหมายก็ต้องตามหาแม่เด็ก เพราะผิดกฎหมาย และเกลี้ยกล่อมให้รับลูกกลับไป ปรากฏว่าตอนมาคลอดโรงพยาบาลไม่ได้จดบัตรประชาชนไว้ มีแต่ชื่อนามสกุล ว่านัฐา สกุนา

และอยู่ต่างอำเภอ เมื่อตรวจสอบในทะเบียนราษฎร์ พบมีชื่อสะกดใกล้เคียงที่สุดอยู่ในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ในอำเภอเดียวกับที่แจ้งไว้ที่โรงพยาบาล ชื่อ ณัฐา สกุณา จึงมอบหมายให้เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยใกล้ที่สุดไปพบครอบครัวณัฐา

ณัฐา สกุณา เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐที่มีชื่อเสียงอยู่ในกรุงเทพฯ เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยตามไปที่บ้านณัฐาในอำเภอนั้น และแจ้งให้ตามณัฐาไปพบที่โรงพยาบาล หมู่บ้านเล็กๆ จึงรู้กันไปทั่ว พร้อมกับคำติฉินนินทาว่า ณัฐา นักศึกษาหญิงคนนี้ เป็นเด็กใจแตก เป็นแม่ใจยักษ์ ทิ้งลูกได้ลงคอ

ครอบครัวตกใจมาก รีบตามณัฐามาจากกรุงเทพฯ ณัฐายืนยันว่า ไม่ใช่คนที่คลอดลูก พร้อมกับใบรับรองว่าเธอสอบอยู่ที่กรุงเทพฯ ในวันรุ่งขึ้นหลังจากที่โรงพยาบาลแจ้งว่าพบเด็ก ณัฐาขอให้ตรวจดีเอ็นเอ แต่หมอและพยาบาลยืนยันว่าจำได้แน่นอนว่าเป็นเธอที่มาคลอดลูก และเชื่อว่าเดินทางเข้ากรุงเทพฯ ไม่กี่ชั่วโมงก็ทัน จึงไม่ยอมที่จะใช้วิธีการตรวจสอบข้อเท็จจริงด้วยการตรวจ

ดีเอ็นเอ แต่ขอตรวจภายในณัฐาแทน เพราะเพิ่งผ่านมาไม่กี่วัน เชื่อว่าต้องมีร่องรอยการคลอดลูก

ณัฐาไม่ยอม และกลับไปเรียนต่อที่กรุงเทพฯ โรงพยาบาลจึงแจ้งความและให้ตำรวจออกหมายเรียก ขณะที่เธอกำลังวุ่นวายกับการใกล้สอบ อาจารย์จึงตัดสินใจพามาร้องเรียนที่ กสม.

กสม. รับฟังอาจารย์ที่ใกล้ชิดหลายคน เพื่อนๆ นักศึกษา และแม่ แล้วจึงประสานกับสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ขอให้ช่วยการตรวจดีเอ็นเอ โดยให้โรงพยาบาลพาเด็กมาเอง ส่วนทาง กสม.

พาณิชฐาไป เพื่อให้การตรวจดีเอ็นเอโปร่งใส และไม่มีปัญหาโต้แย้งต่อไปอีก

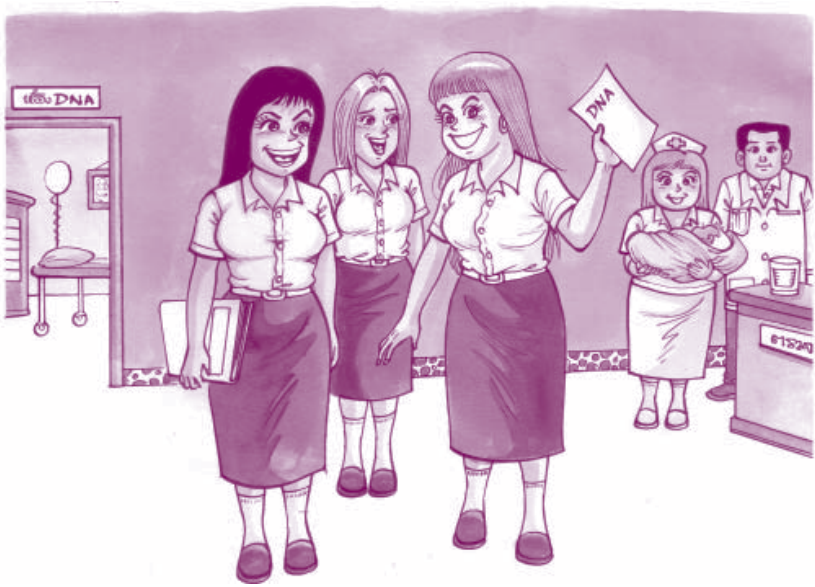

ผลการตรวจดีเอ็นเอปรากฏว่า ไม่ใช่ลูกของณัฐา กระบวนการตามหาและแจ้งความของโรงพยาบาลจึงละเมิดต่อเกียรติยศชื่อเสียงของเธออย่างร้ายแรง และก่อความยุ่งยากไม่เป็นธรรมกับเธอเป็นเวลาหลายเดือน ขณะที่กฎหมายให้ตามหาแม่ที่ทิ้งเด็กก็สมควรแก่การปรับปรุงแก้ไข กสม. จึงทำรายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชน และเชิญโรงพยาบาล และนักศึกษาพร้อมครอบครัวมารับฟังร่วมกัน

ผู้อำนวยการและพยาบาลของโรงพยาบาลยังค้านว่า การตรวจดีเอ็นเอเชื่อไม่ได้ และยังยืนยันว่าจำณัฐาคนนี้ได้แน่นอน ว่าเป็นคนที่มาคลอดลูกจริง เมื่อ กสม. อธิบายทั้งหมดเพื่อให้เข้าใจถึง

สิทธิมนุษยชน โดยชี้แจงว่าณัฐาย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลฟ้องเรียกค่าเสียหายต่อไปได้

ณัฐาร้องไห้ บอกว่าไม่อยากฟ้องศาล เพราะเสียใจมากพอแล้ว อยากยุติเรื่องทั้งหมดโดยเร็วเพื่อตั้งใจสอบให้ดี

ในที่สุดผู้อำนวยการโรงพยาบาลจึงตัดสินใจขอเยียวยาความรู้สึกของเธอด้วยการทำบันทึกข้อตกลงที่ กสม. โดยขอจ่ายเงินทำขวัญ ๑ แสนบาท และทำตามมาตรการที่ กสม. กำหนด คือ มีประกาศขอโทษต่อณัฐาในเรื่องที่เกิดขึ้น โดยให้ติดประกาศที่สถานีอนามัยใกล้บ้านณัฐา และที่โรงพยาบาลประจำจังหวัดเป็นเวลา ๓๐ วัน ซึ่งแท้จริงแล้วถือว่าเป็นมาตรการที่เบามาก

กรณีนี้เป็นตัวอย่างที่สะท้อนความเจ็บปวดของผู้หญิง

ในอนาคตจะทำอย่างไรให้สังคมไทยเข้าใจว่า ควรจะมีมาตรการดูแลเด็กและผู้หญิงที่ท้องเมื่อไม่พร้อมอย่างเปิดเผยและมีทางออกดีกว่ากดดันให้เธอต้องแอบไปคลอด แอบทิ้งเด็ก หรือกระทั่งทำร้ายเด็กดังที่ปรากฏเป็นข่าว และกฎหมายก็ไปตามจับผู้หญิงที่ไม่ทางออกเหล่านี้ ซึ่งน่าจะไม่ใช่ทางคลี่คลายปัญหาอย่างแท้จริง

ในบ้านพักฉุกเฉินหลายแห่งที่ช่วยเป็นทางออกให้เยาวชนหญิงหรือผู้หญิงที่ท้องเมื่อไม่พร้อม พบว่า เมื่อมีคำแนะนำที่ดีมีที่พักให้ได้ตั้งสติทบทวน และมีทางเลือกระหว่างฝากลูกไว้ก่อนเมื่อคลอดแล้ว มีหลายรายมารับลูกกลับเมื่อหาทางออกให้ชีวิตได้ หรือบางรายจำเป็นก็ยกเด็กให้ช่วยหาพ่อแม่บุญธรรมต่อไป

เค้าโครงจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่ ๒๒./๒๕๔๗)

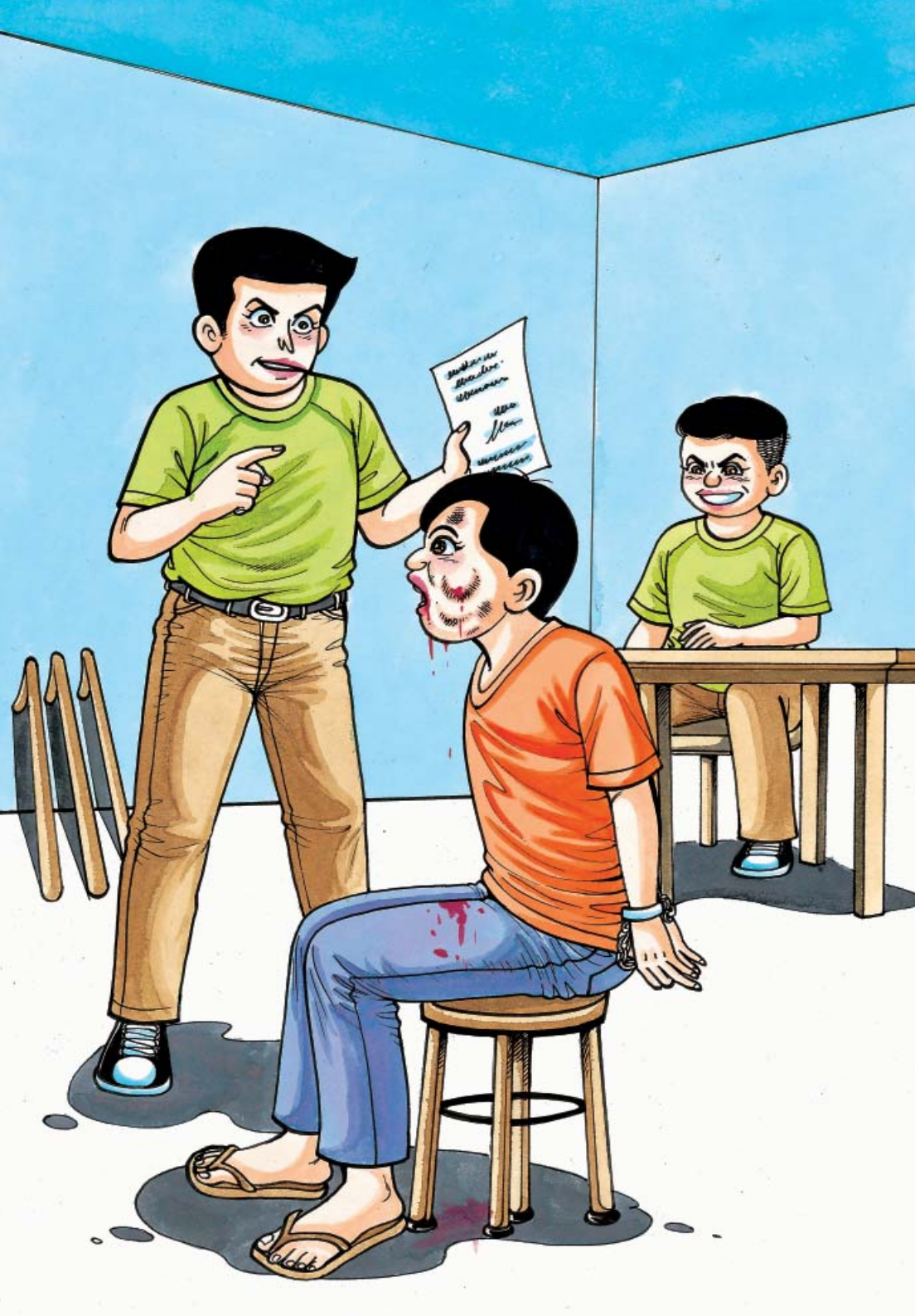

เรื่องที่ ๖

เซฟเฮ้าส์ ช่องโหว่ที่ตำรวจซ้อม

มีเรื่องราวจำนวนไม่น้อยที่ กสม. รับตรวจสอบ แม้จะเป็นเรื่องที่มีการจับกุมหรือฟ้องร้องอยู่ในศาล

เหตุผลสำคัญที่สุดคือเป็นการร้องเรียนคนละประเด็นกับการพิจารณาคดีในศาล

เช่น ตำรวจซ้อมผู้ต้องหาให้รับสารภาพ การไม่มีหมายจับหมายค้นอย่างถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ และกฎหมาย ฯลฯ

ตัวอย่างรายนี้ ชัดเจนว่า มีการซ้อมให้รับสารภาพ

เจ้าหน้าที่ตำรวจไปจับกุมโดยอ้างการล่อซื้อยาบ้า ไม่ได้พาไปที่สถานีตำรวจใกล้ที่สุดตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ในการสอบสวนก็ไม่ให้ทนายหรือญาติ หรือผู้ที่ไว้ใจเข้าร่วมฟังการสอบสวน

แต่กลับพาไปเซฟเฮ้าส์ เพื่อสืบสวนสอบสวนขยายผลว่ามีใครเกี่ยวข้อง หรือให้พาไปค้นหายาเสพติดเพิ่มเติม และมีการทำร้ายร่างกาย มีบันทึกจากเรือนจำเป็นหลักฐานว่ามีการทำร้ายร่างกาย

เซฟเฮ้าส์นี้แหละเป็นจุดช่องโหว่ และถูกร้องเรียนมากที่สุดเรื่องการซ้อมผู้ต้องหา

มีจำนวนมากที่ร้องเรียน กสม. แบบนี้แล้วไม่มีหลักฐานชัดเจน ...

แต่ก็มีหลายรายที่สามารถทำความจริงให้ปรากฏ พบว่าร่องรอยการซ้อมอยู่ที่ขั้นตอนของตำรวจ แต่ปัญหาอยู่ที่ไม่รู้ว่า ตำรวจคนไหนแน่ที่ซ้อม เพราะทำงานเป็นทีม และบางทีผู้ถูกซ้อมถูกปิดตาเลยไม่รู้ว่าใครเป็นใคร

ระยะหลายปีมานี้ กรมราชทัณฑ์ร่วมมือกับ กสม. เป็นอย่างดี และเป็นการสร้างระบบงานที่ป้องกันเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เองด้วย โดยถ้าพบผู้ต้องขังที่ถูกส่งมาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจมีบาดแผลหรือรอยฟกช้ำ หรือผู้ต้องขังแจ้งให้รู้ ถ้าอยู่ในร่มผ้า เรือนจำจะให้เจ้าหน้าที่ที่ดูแลทางการแพทย์ตรวจร่างกายและทำบันทึกไว้ พร้อมการถ่ายรูป

มีหลายแห่งเป็นธุระส่งเรื่องให้ กสม. ทราบ แม้ว่า ผู้ต้องขังจะไม่ได้ร้องเรียนต่อ กสม.

เรื่องนี้เป็นตัวอย่างแนวทางปฏิบัติที่ดีมาก และเป็นการสร้างสรรค์แนวทางการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่เป็นรูปธรรม เป็นวิธีการคุ้มครองเจ้าหน้าที่เรือนจำด้วย มิเช่นนั้นอาจมีการโต้แย้งได้ว่าเจ้าหน้าที่เรือนจำซ้อมเอง

กสม. เสนอแนะ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้มีแนวทางปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ในการป้องกันคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และปกป้องตำรวจดีๆ ไม่ให้มัวหมองด้วย

เช่น ไม่ให้มีเซฟเฮ้าส์ภายนอกสถานีตำรวจ ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะขั้นตอนการสอบสวนที่ต้องให้มีญาติหรือผู้ที่ผู้ต้องหาไว้ใจร่วมฟังด้วย เพื่อความโปร่งใส และป้องกันการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจถูกร้องเรียนและบันทึกร่องรอยบาดแผล ถ้ามี ในการรับตัวแต่ละขั้นตอน

สถิติร้องเรียนเรื่องตำรวจที่ กสม. ยังสูงเป็นอันดับแรกของทุกปี

(เค้าโครงจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ ๑๘/๒๕๕๖, ๓๕/๒๕๕๖, ๒๔/๒๕๕๗, ๖/๒๕๕๘, ...๒๔/๒๕๕๙ ฯลฯ)

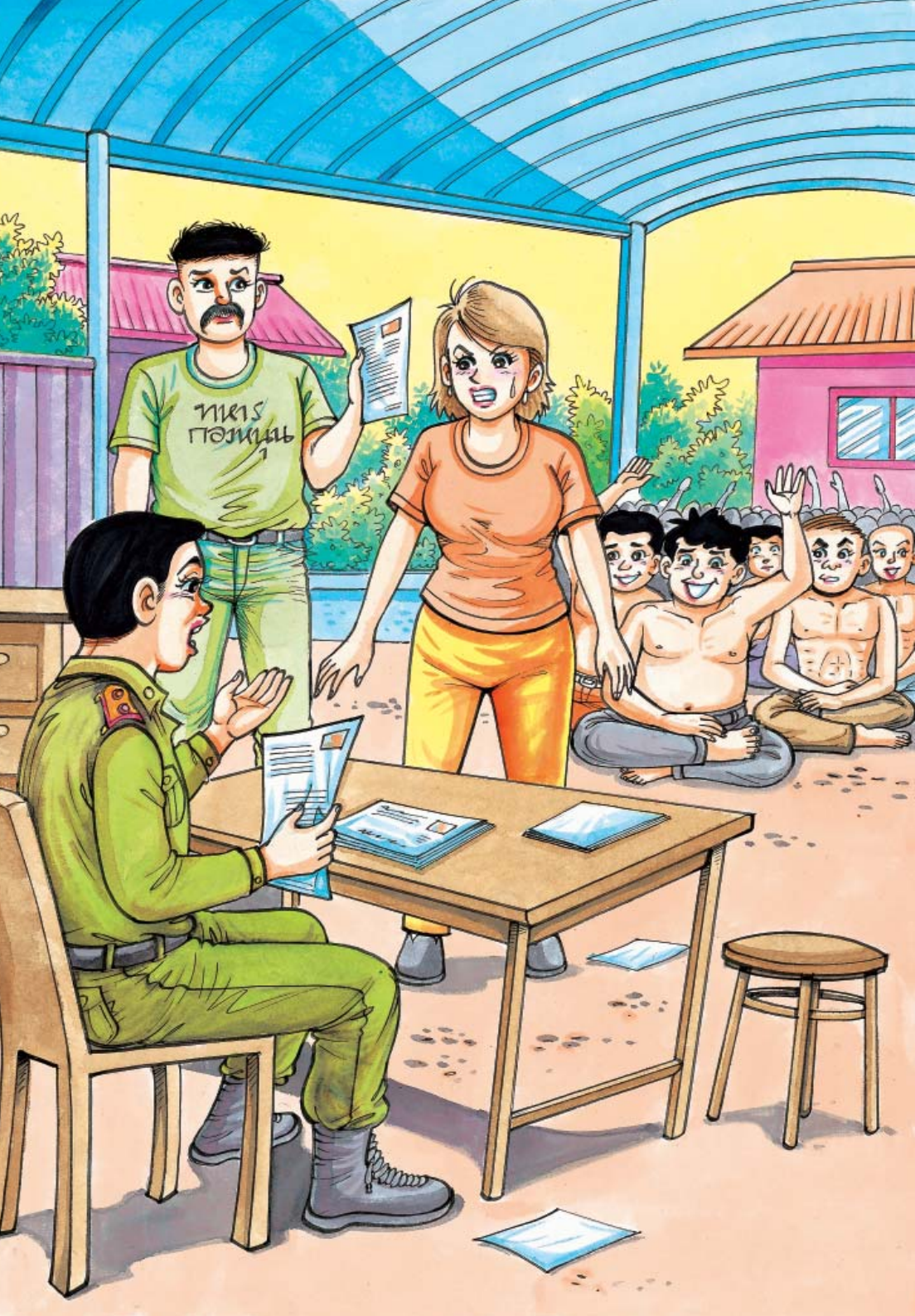

เรื่องที่ ๗

สาวประเภทสองถูกเกณฑ์ทหาร ไม่รับ แต่ระบุว่าเป็นโรคจิต

เดี๋ยวนี้ มีการแปลงเพศเป็นสาวประเภทสองมากขึ้น กล้าแสดงตัวมากขึ้น สังคมไทยก็ยอมรับมากขึ้นเช่นกัน รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ชี้บายไว้ชัดในเรื่องการต้องเคารพศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ต้องไม่เลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม เพราะเหตุแห่งความแตกต่างใดๆ จากถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง...

ปัญหาคือกฎหมายยังไม่รับรองสิทธิของกลุ่มคนเหล่านี้ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ให้แก้ไขคำนำหน้าและการเปลี่ยนแปลงเพศ

แต่ที่หนักกว่านั้นคือการต้องถูกเกณฑ์ทหาร มีข่าวทำนองเอ่ยกันทุกปีเรื่องการตรวจร่างกายสาวประเภทสอง เป็นที่สนุกสนานสำหรับกองทหารและสื่อมวลชนในบางครั้ง แต่กลับเป็นความเจ็บปวดสำหรับเธอเหล่านั้น ความเจ็บปวดในความรู้สึกที่เธอเป็น "ผู้หญิง" ที่ต้องถูกตรวจร่างกาย ซึ่งในระยะปัจจุบันที่มีการรณรงค์ร่วมกันหลายฝ่าย ทำให้มีการตรวจร่างกายในที่มิดชิดมากขึ้น

แม้จะไม่รับเป็นทหารก็จริง แต่จะถูกระบุในใบทหารกองเกินว่าที่ไม่รับเป็นทหารเพราะว่า "เป็นโรคจิต"

สำคัญที่สุดคือใบที่ระบุเป็นโรคจิตหรือบางแห่งก็ระบุด้อยคำที่แปลกออกไปบ้าง แต่ส่งผลกระทบต่อเธอเหล่านั้นทั้งสิ้น ตราบใดที่กฎหมายไม่ยอมให้เธอเปลี่ยนเพศและคำนำหน้า เมื่อยังเป็นเพศชายตามกฎหมาย เวลาไปสมัครงานต้องมีใบผ่านการเกณฑ์ทหาร แล้วใครเล่าจะอยากรับคนเป็นโรคจิตทำงาน?

กสม. เองก็ร่วมผลักดันโดยจัดการสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อสาธารณะหลายครั้ง รวมทั้งเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่ไม่มีอำนาจสั่งการขณะนี้เธอบางคนกำลังฟ้องศาลปกครอง

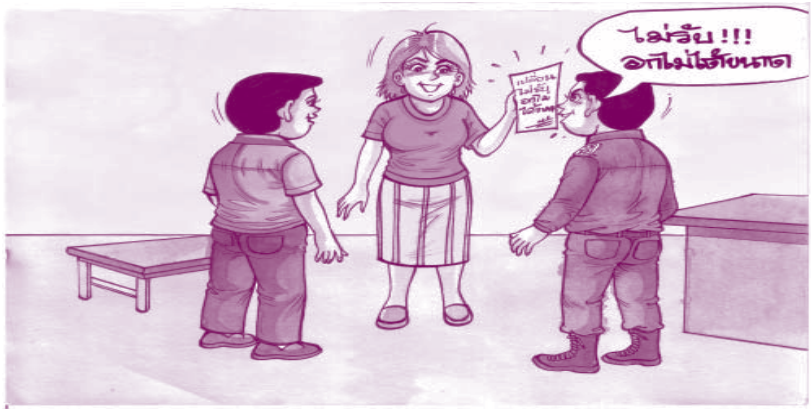

ตอนนี้เริ่มมีการปรับเปลี่ยนด้วยคำเป็น "ไม่รับเพราะอก ไม่ได้ขนาด" !

ในการรณรงค์สิทธิเสรีภาพในรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุด ฉบับร่าง ๒๕๕๐ กสม. ก็เสนอให้บรรจุการรับรองสิทธิเท่าเทียมกันของผู้มีความหลากหลายทางเพศ ไว้ในร่างรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๐ ด้วย แม้จะมีกระแสความสนใจของสื่ออย่างมาก แต่ก็ยังไม่ผ่านการรับรอง ของคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ และสภาร่างรัฐธรรมนูญ

นี่คือความเป็นจริงของสิทธิมนุษยชน ที่มีลักษณะพลวัต และต้องเกิดความตระหนักของสังคมร่วมกันไปด้วย จึงจะบรรลุผลใน แต่ละประเด็น แต่ต้องถือว่า วันนี้ สังคมไทยเริ่มตระหนักถึงความ เจ็บปวดต่อการถูกละเมิดสิทธิของพวกเธอ และยอมรับในความ สามารถของพวกเธอเหล่านั้นมากขึ้น

(เค้าโครงจากคำร้องที่ ๖๒๘/๒๕๔๘)

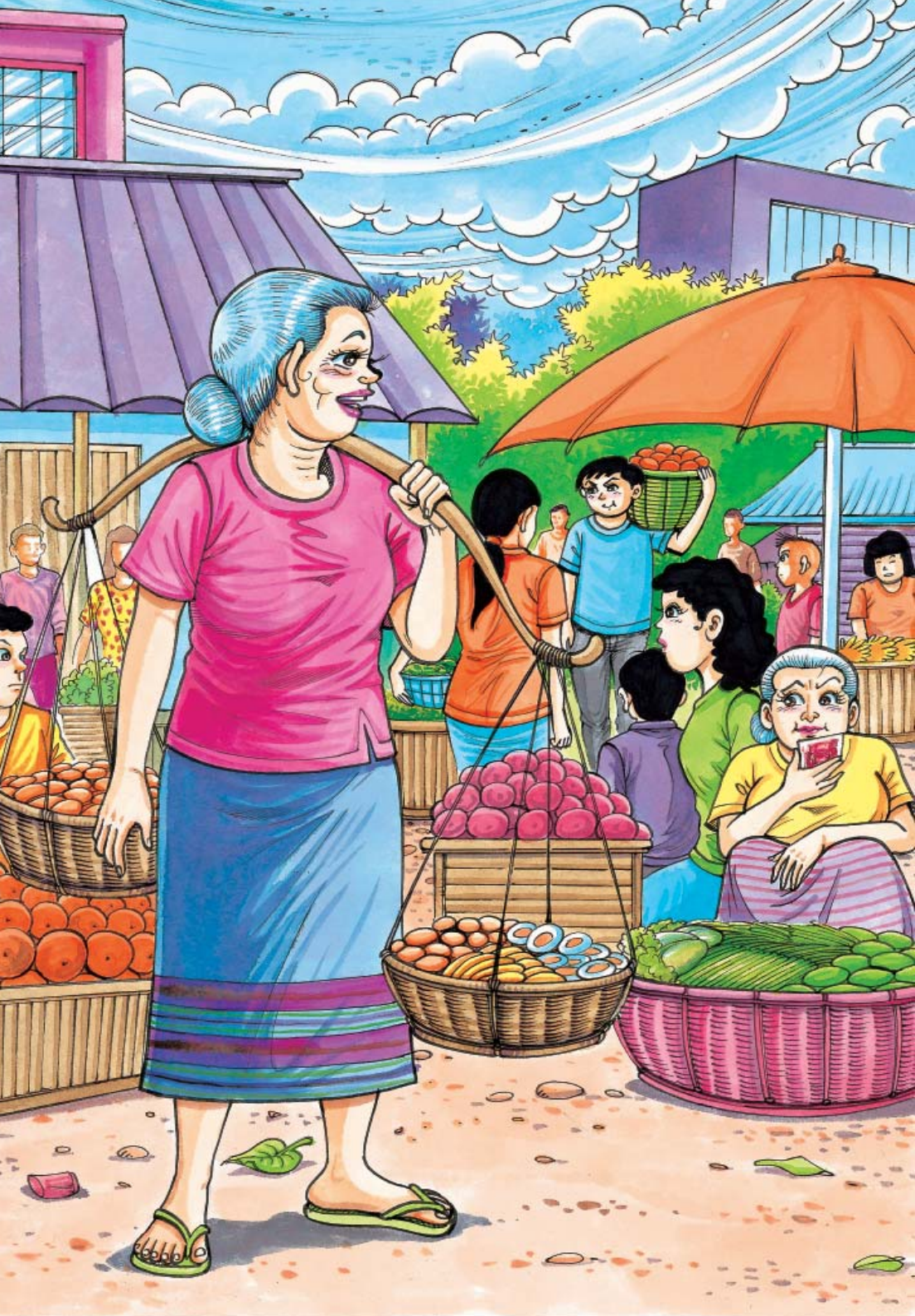

เรื่องที่ ๘

ถูกหลอกเอาที่ดินไปจำนองเงินกู้

กรณีนี้เริ่มจากผู้ร้องรายหนึ่ง ไปหลงเชื่อและเห็นใจครูบางคนที่มากับพนักงานธนาคาร ขอยืมที่ดินไปจำนองกู้เงินจากนายทุนเงินกู้นอกระบบ แบบขอความเห็นใจและมีค่าตอบแทนให้นิดหน่อย

ผ่านไปหลายปี มีกระบวนการสร้างความน่าเชื่อถือ จนมีชาวบ้านหลายคนให้ยืมที่ดินไปด้วยกัน ทั้งชาวบ้านทั่วไปก็ใจดีทั้งไม่รู้กฎหมาย เห็นว่าได้ค่าตอบแทนบ้าง และเชื่อว่าครูและพนักงานธนาคารจะไม่เบี้ยวสัญญา แต่แล้วกลับไม่ได้ที่ดินคืนตามสัญญาสักที ครูก็ไม่ค่อยส่งดอกเบี้ยให้นายทุนเงินกู้ด้วย ชาวบ้านชักจะกลัวที่ดินหลุดมือให้นายทุน...พระสงฆ์นักพัฒนาในพื้นที่จึงพามาร้องเรียน กสม.

กรณีนี้ดูแล้วเป็นสัญญาระหว่างเอกชน แถมสมยอมกันด้วย ควรให้ไปฟ้องศาลเอง?

แต่เนื่องจากมีชาวบ้านเกี่ยวข้องหลายราย ถ้าไปฟ้องศาลจะมีค่าทนายความ และระยะเวลายาวนาน ถ้าที่ดินหลุดมือจะยิ่งลำบากยิ่งขึ้น เพราะครูที่ไปกู้ยืมเงินยอมรับตรงๆ ว่า ยังไม่มีเงินไปไถ่ที่ดิน กสม. จึงรับที่จะไกล่เกลี่ยเพื่อหาทางช่วยเหลือโดยร่วมมือกับพระนักพัฒนา

กสม. ประสานงานกับผู้บังคับบัญชาระดับพื้นที่ และระดับภาค รวมทั้งสำนักงานใหญ่ที่เจ้าหน้าที่ธนาคารรายนั้นสังกัด ผู้บังคับบัญชาเองก็รับไปตรวจสอบเรื่องราว แล้วสรุปว่า ชาวบ้านยอมรับว่าได้ประโยชน์บ้างจากการไปกู้ยืม และมีบันทึกทำนองว่าครูได้คืนเงินให้แล้ว

กสม. สอบถามผู้ร้องก็ได้ข้อมูลไม่ตรงกัน จึงส่งคณะอนุกรรมการฯ ไปลงพื้นที่ตรวจสอบข้อมูลพบว่าปัญหา

ยังไม่คลี่คลาย จึงเชิญผู้บังคับบัญชามาหารือร่วมกับชาวบ้านผู้เดือดร้อนและพระนักพัฒนาและตรวจสอบวิธีการแก้ไขปัญหาของหน่วยราชการด้วย โดยมีข้อแนะนำให้เร่งรัดการตรวจสอบให้จริงจังยิ่งขึ้น

ครูแต่ละรายเองก็ตกลงว่า ขอเวลาก่อน และยอมรับที่จะเร่งหาเงินไปไถ่ที่ดินคืนให้ชาวบ้าน โดยต้องส่งดอกเบี้ยไม่ให้นายทุนเงินกู้ยึดที่ดิน ตอนนี้เริ่มทะยอยบ้างแล้ว

เรื่องทำนองนี้มีบ่อย ต้องเป็นอุทาหรณ์สำหรับชาวบ้าน ชาวบ้านต้องไม่เห็นแก่ประโยชน์เล็กน้อย หรือใจอ่อนเรื่องที่ดินซึ่งเป็นทรัพย์สินที่สำคัญที่สุดของครอบครัว อาจสูญที่ดินได้...

(เค้าโครงจากคำร้องที่ ๕๒๕/๒๕๔๙)

เรื่องที่ ๗

อบต. ขุดลอกห้วยกินที่ชาวบ้าน และเอาดินกองในสวนชาวบ้าน

แม่สายอยู่กับลูกสาว เป็นครูในจังหวัดกระบี่ มีที่ดิน สปก.๔-๐๑ ทำกินอยู่แปลงหนึ่ง อยู่มาวันหนึ่ง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีโครงการขุดลอกลำห้วยใกล้ที่ของเธอ ชาวบ้านรวมทั้งแม่สายก็ดีใจ

แต่ปรากฏว่า การขุดลอกห้วยกินที่ของเธอบางส่วน แถมยังเอาดินที่ขุดมากองทับสวนแม่สาย ทำให้พืชผลเสียหายไปบางส่วน และที่ดินตรงนั้นทำกินไม่ได้ ในการเจรจาค่าเสียหายแบบชาวบ้านง่ายๆ ตอนแรกก็ได้เงินมาสองพันบาท พร้อมกับรับปากว่าจะขนดินออกไปและปรับสภาพพื้นที่ให้เรียบร้อย ผ่านไปๆ ร้องเรียนจังหวัดและ สปก. แต่ก็ไม่คืบหน้าสักที

วันนั้น กสม. ไปดูพื้นที่และมีการประชุมร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดในปัญหาความขัดแย้งที่ดินเรื่องป่ากับชุมชน และสวนป่ากับชุมชน ซึ่งปกติก็ไปประชุมร่วมกับจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ เช่นนี้อยู่เสมอ ครูใต้ทราบข่าว จึงมาร้องกับ กสม.

พอไปดูพื้นที่แล้ว กสม. จึงจัดประชุมที่จังหวัดและขอให้หน่วยงานของจังหวัดจัดการไกล่เกลี่ย เพราะโดยทั่วไป ถ้ากลไกของรัฐโดยปกติทำงานแก้ไขปัญหาได้ กสม. ก็จะอาศัยกลไกเหล่านั้นแต่บนพื้นฐานการจัดการให้เวทีการไกล่เกลี่ยเป็นไปอย่างเสมอภาค และบนฐานมิติสิทธิมนุษยชนระหว่างคู่กรณี โดยมีคนกลางที่มีความยุติธรรมเป็นผู้ดำเนินการ

ไม่ใช่การไกล่เกลี่ยเพียงให้เรื่องมันจบไป แบบยอมๆ กันไปเถอะ แต่ชาวบ้านหรือคนตัวเล็กๆ เสียเปรียบคู่กรณีที่มีอำนาจมากกว่าทุกที ...

ฟังดูง่ายๆ เรื่องไม่ซับซ้อน แต่ก็ใช้เวลามากพอสมควร ในที่สุด ก็ยอมมาพนลินออกไป และปรับปรุงสภาพที่เสียหาย

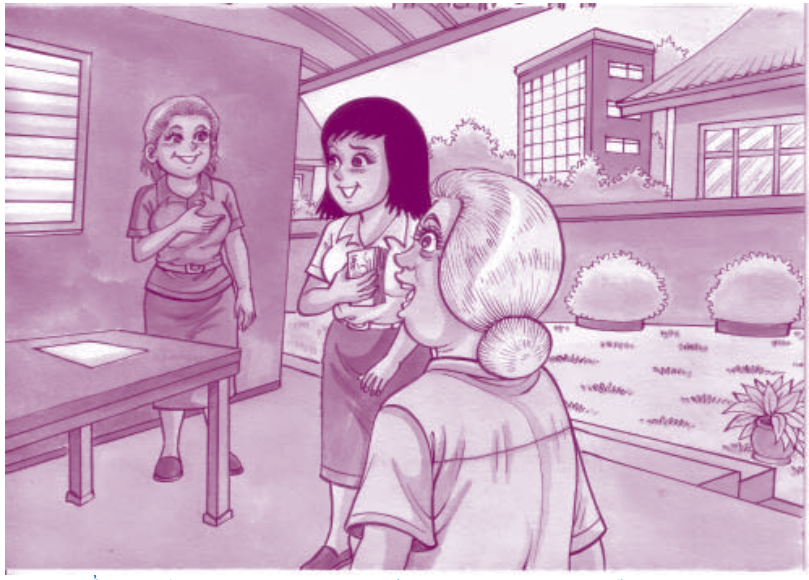

เรื่องดูเล็กๆ ของครอบครัวเดียว แต่ถ้า อบต. หรือหน่วยงานใดๆ ของรัฐทำอะไรโดยไม่คำนึงถึงสิทธิของชาวบ้าน ยิ่งเห็นว่าตัวเล็กๆ หรือไม่มีอำนาจต่อรอง แล้วทำไปตามใจชอบ ก็จะยุ่งและไม่เป็นธรรม

เรื่องทำนองนี้มีมาก ในอนาคตทำอย่างไรจะเกิดกลไกใกล้เกลี่ยในชุมชนที่มีความเข้มแข็ง และช่วยถ่วงดุลอำนาจกรณีขัดแย้งกับกลไกอำนาจระดับท้องถิ่นด้วย

ถ้าจังหวัดหรือนายอำเภอคนใดเข้มแข็งกระวีกระวาด ไม่มองว่าชาวบ้านเป็นพวกเรียกร้องมากเกินไป และช่วยเร่งรัดการไกล่เกลี่ยอย่างเอาจริงเอาจัง เรื่องร้องทุกข์ก็จะไม่ยืดเยื้อ

(เค้าโครงจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ ๔๕/๒๕๔๙)

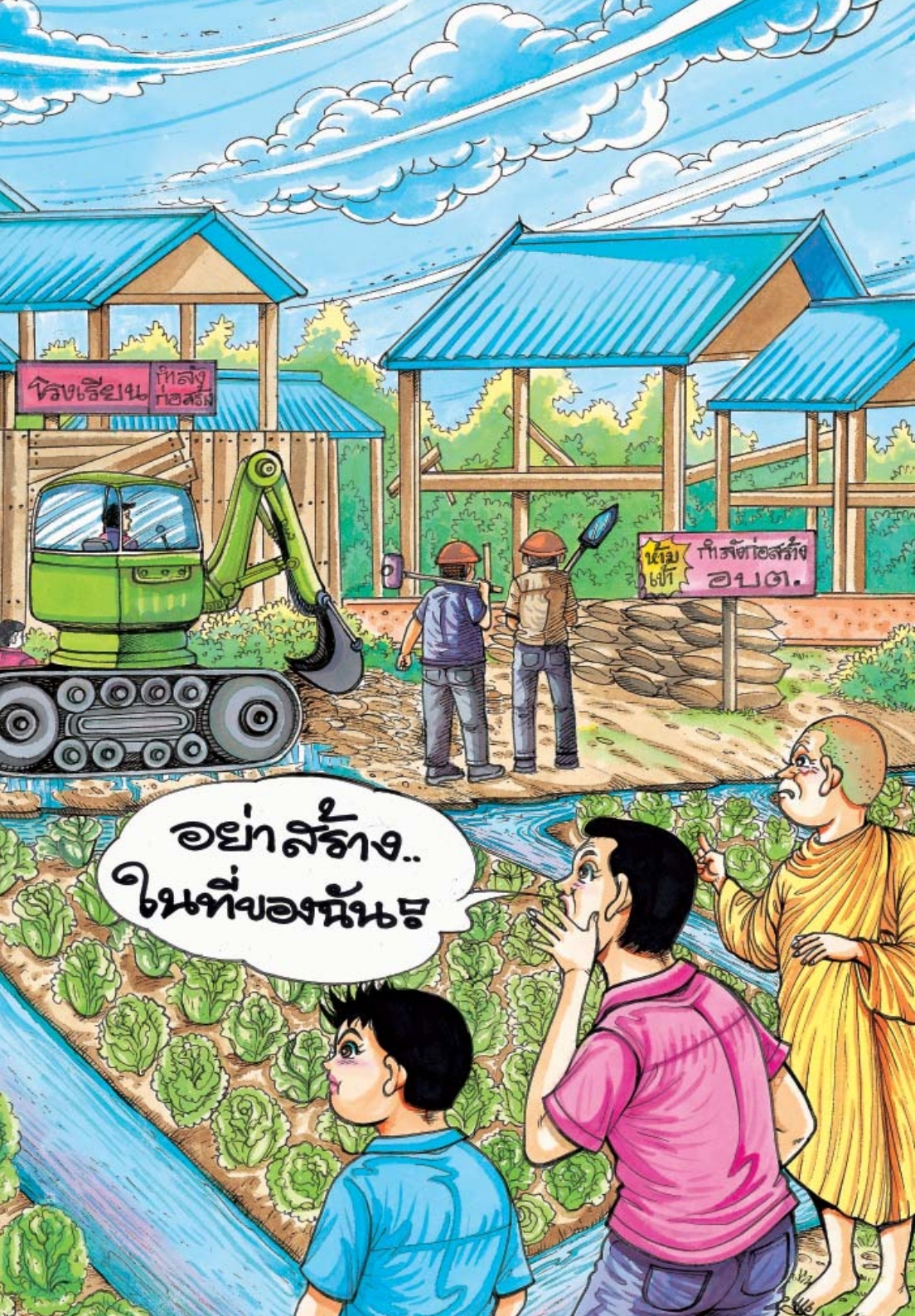
โรงเรียน
กำลังก่อสร้าง
ห้ามเข้า
กำลังก่อสร้าง
อบต.
อย่าสร้าง..
ในที่ของฉัน!

เรื่องที่ ๑๐

บอกแล้ว ว่าไม่ใช่ที่สาธารณะก็ไม่เชื่อ ใครจะจ่ายค่าเสียหาย ๑ ล้านบาท?

ครอบครัวพ่อน้อยอยู่จังหวัดอำนาจเจริญ ทำกินในที่ดินรกร้างว่างเปล่าแบบคนอีสานจำนวนมาก จนได้เผาพ่อตานเองในที่ดินแปลงนี้ประมาณ ๑๐ กว่าไร่ แต่ไม่เคยมีเอกสารสิทธิ

วันหนึ่งทางอำเภอ และผู้ใหญ่บ้านพาเจ้าหน้าที่ที่ดินมารังวัดที่สาธารณะเพื่อออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (นสล.) ชาวบ้านก็มาชี้แนวเขตกันเรียบร้อย พ่อน้อยก็ไปดูด้วยแต่ไม่มีปัญหาอะไร เพราะที่ตานเองอยู่นอกนสล.

ผ่านมาอีกหลายปี ทางสภาตำบลมีมติให้สร้างโรงเรียนมัธยมของตำบลในที่ดิน นสล. แปลงนี้ ซึ่งไม่น่ามีปัญหาอะไร ทุกคนสนับสนุนรวมทั้งครอบครัวของพ่อน้อย แต่พอถึงเวลามาสร้างจริง

โรงเรียน
กำลังก่อสร้าง
ห้ามเข้า
กำลังก่อสร้าง
อบต.

กลับมาสร้างในที่ดินครอบครัวพ่อน้อย พ่อน้อยกับลูกชายซึ่งโตเป็นหนุ่มแล้วเป็นกำลังหลักในการคัดค้าน แต่ร้องเรียนเท่าไรก็ไม่มีใครฟัง ทุกระดับต่างยืนยันว่าที่ดินของพ่อน้อยอยู่ในที่นสล.

อีกสองปีต่อมา เมื่อมีการเปลี่ยนจากสภาตำบลให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ก็มีมติและโครงการพร้อมงบประมาณให้สร้างที่ทำการ อบต. ในที่ดินพ่อน้อยส่วนที่เหลืออีก พ่อน้อยและครอบครัวคัดค้านอีก ร้องเรียนอีก ก็ไม่เป็นผลเช่นกัน ทุกฝ่ายยืนยันว่าเป็นที่สาธารณะ จนเหลือที่อยู่นิดเดียว ทำกินก็ไม่ได้และไม่สามารถเข้าไปทำได้ด้วย

ลูกชายพ่อน้อยได้รับคำแนะนำจากพระนักพัฒนารูปหนึ่งที่คอยช่วยเหลือชาวบ้าน ให้มาร้องเรียนที่ กสม.

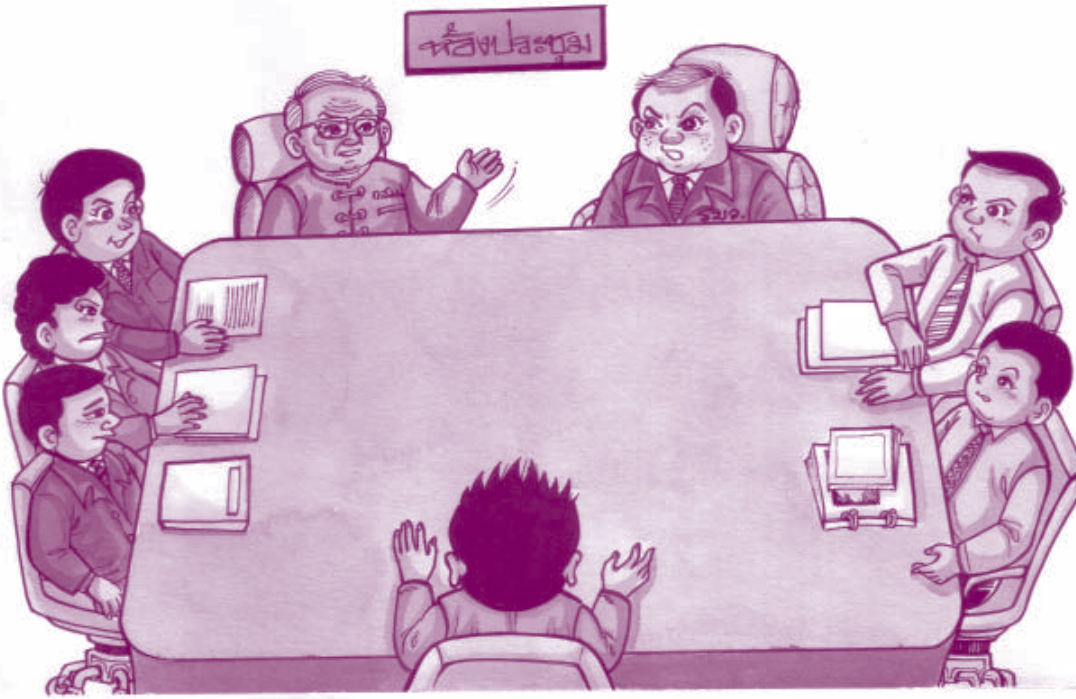
ห้องประชุม

กสม. มีประสบการณ์จากกรณีร้องเรียนจำนวนมากเกี่ยวกับความสับสนในขอบเขตที่ดินสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคอีสาน และ กสม. ไม่ได้ดูแค่ระเบียบกฎหมายที่มีอยู่ แต่ไปดูพื้นที่จริง เชิญผู้เฒ่าผู้แก่จำนวนมาก รวมทั้ง อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่ดินจังหวัด และตัวแทนผู้ว่าราชการจังหวัด มาสอบถามเรื่องการครอบครองที่ดินของครอบครัวพ่อน้อย และตรวจสอบเอกสารว่าได้ นสล. มาอย่างไร จากหลักฐานอะไร ไปจัดประชุมที่ อบต. และจังหวัดสองสามรอบ

สุดท้ายทุกฝ่ายยอมรับว่า มีความผิดพลาดจริง นสล. มีขอบเขตถูกต้อง ไม่ทับที่ดินของพ่อน้อย แต่รูปแผนที่ประกอบของ นสล. โดยเจ้าหน้าที่ที่ดินสมัยนั้นเกิดข้อผิดพลาด มีการเขียนผิดด้าน ทำให้ขอบเขตที่ดินไปทับที่ดินของพ่อน้อย และมีข้อบกพร่องซ้ำเติม เมื่อสภาตำบลจะสร้างโรงเรียน หรือจะสร้างที่ทำการ อบต. โดยระเบียบแล้วต้องให้เจ้าหน้าที่ที่ดินมารังวัดแนวเขตอีกครั้ง ซึ่งอาจทำให้รู้ปัญหาความผิดพลาดของแผนที่ประกอบ นสล. ตั้งแต่ต้น และอาจแก้ไขได้ทัน

แล้วใครจะรับผิดชอบ ครอบครัวพ่อน้อยเหลือที่ดินนิดเดียว ไม่ได้ทำกินมาเกือบสิบปี และพืชผลที่มีก็เสียหายไปด้วย โรงเรียนมัธยม และที่ทำการ อบต. ก็สร้างเสร็จแล้ว

ครอบครัวพ่อน้อยยืนยันว่าไม่ได้ต้องการทำให้ประโยชน์ส่วนรวมเสียหาย ขอเพียงค่าเสียหายค่าชดเชย

กสม. จัดทำรายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนให้กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบเยียวยาค่าเสียหายและชดเชยที่ไม่ได้ทำกินมานาน โดยให้มีคณะทำงานที่ประกอบด้วยผู้ร้อง

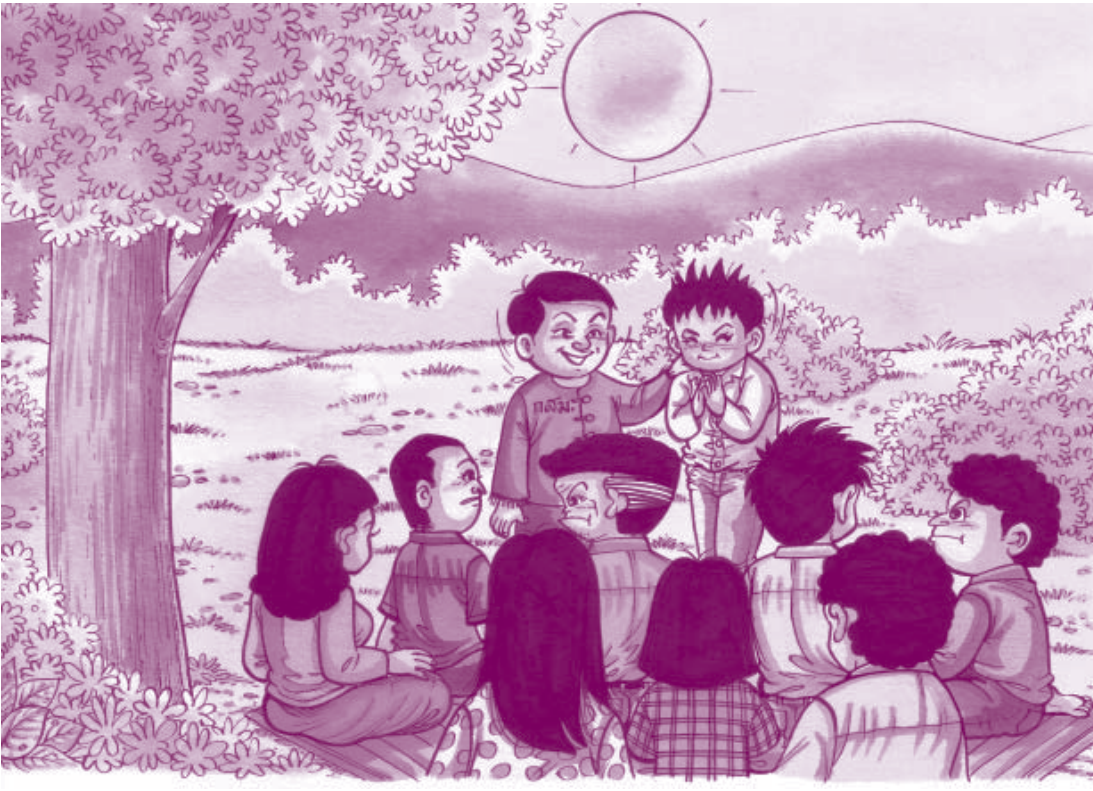

ซึ่งกระทรวงมหาดไทยก็สั่งการให้จังหวัดตั้งคณะทำงาน ในที่สุดคำนวณค่าเสียหาย ว่าประมาณ ๑ ล้านบาทเศษ จังหวัดรายงานต่อกระทรวงและกระทรวงรายงานต่อ กสม. แต่ไม่บอกว่าใครจะเป็นคนจ่าย

กสม. จึงไปพบรัฐมนตรีกระทรวง มหาดไทย เพื่อทำความเข้าใจว่าต้องไม่ผลักภาระให้ชาวบ้านที่เสียหายต้องรอไปอีกเนิ่นนาน โดยกระทรวงต้องพิจารณาจ่ายก่อน หรือเสนอคณะรัฐมนตรีไม่ใช้ไปตั้งกรรมการสอบหาตัวคนผิดเพื่อเรียกค่าเสียหายให้ได้ก่อน

ขณะนี้พ่อน้อยยังไม่ได้เงิน แต่รัฐมนตรีและปลัดกระทรวงมหาดไทยทราบเรื่องดีแล้ว ขึ้นอยู่กับการสั่งการของรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี...

กรณีนี้ ประกอบกับเรื่องร้องเรียนหลายๆ เรื่อง ที่รัฐจะต้องชดเชยค่าเสียหายให้ ไม่ว่าเป็นเรื่องเด็กกำพร้า บ้านสีดำ ฯลฯ ทำให้ กสม. จัดสัมมนา รณรงค์ และเสนอนโยบายจนถึงให้เขียนในรัฐธรรมนูญ

ให้รัฐบาลจัดตั้งกองทุนชดเชยความเสียหายทางแพ่ง อันเกิดจากความบกพร่องผิดพลาดของเจ้าหน้าที่รัฐ หน่วยงานรัฐ โดยไม่ผลักภาระให้ชาวบ้านไปฟ้องศาล

(เค้าโครงจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ ๒๖/๒๕๔๘)

สหภาพ.

เรื่องที่ ๑๑

เป็นแกนนำจัดตั้งสหภาพแรงงาน โดนข้อหาลักกังน้ำ

ถ้ามีเรื่องอะไรก็ตามอยู่ในศาล ไม่ว่าเป็นโจทก์หรือจำเลย ไม่ว่าเป็นคดีเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิหรือไม่ก็ตาม แล้วมีใครบอกว่า กสม. ตรวจสอบไม่ได้เลย ...

ลองนึกดูสิว่า ผู้เสียเปรียบในสังคมควรจะต้องแพ้ราบคาบ

ไม่มีทางต่อสู้ปกป้องสิทธิของตนเองได้เลย...

ดูตัวอย่างเรื่องนี้ นาย ก. เป็นแกนนำสำคัญคนหนึ่งที่เตรียมจัดตั้งสหภาพแรงงาน ซึ่งมีทั้งกฎหมายและรัฐธรรมนูญรับรองเสรีภาพในการรวมตัวและสิทธิของสหภาพแรงงาน

แม้กฎหมายยังมีช่องโหว่ที่ไม่คุ้มครองผู้ริเริ่มก่อการในการจัดตั้งสหภาพฯ ซึ่งเป็นข้อเรียกร้องของขบวนแรงงานมายาวนาน แต่ไม่มีการแก้ไขกฎหมายสักที แต่การเลิกจ้างด้วยข้อหาไม่เป็นธรรม ก็มีกฎหมายคุ้มครองแรงงานอยู่

ที่จริงแล้วการมีสหภาพแรงงานเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำงานประสานงานร่วมกับนายจ้าง และลดข้อขัดแย้งต่างๆ แต่นายจ้างส่วนใหญ่กลับเข้าใจผิดว่า การมีสหภาพแรงงานจะทำให้แรงงานหัวแข็งปกครองยาก จึงมีการหาทางสกัดการก่อตั้งสหภาพแรงงานตั้งแต่ต้น

นายจ้างที่ชาญฉลาดจะไม่เลิกจ้าง เพราะเหตุที่เป็นแกนนำจัดตั้งสหภาพแรงงาน แต่มักมีเหตุสารพัด เช่น แจ้งจับข้อหาพโมยของสารพัด แบบที่เราเองฟังแล้วนึกไม่ถึง เช่น ลักถุงขยะสีดำที่คนงานเคยหยิบมาใช้ใส่ขยะเป็นประจำโดยนายจ้างไม่เคยท้วงติง แล้วใส่หน้ารถจักรยานอย่างเปิดเผยผ่านยามโรงงานออกมา ข้อหาขายหวยใต้ดินในโรงงาน หรือสวงสัยก็บุกเข้าตรวจค้นและมีการนำเข้าเครื่องจับเท็จของเอกชน ซึ่งทำแบบไม่ถูกต้องตามกฎหมายเสียด้วย

กรณีรายนี้กำลังรวบรวมรายชื่อแรงงานยื่นขอจดทะเบียนจัดตั้งสหภาพแรงงานก็โดนค้นอ้างว่ามียาเสพติดขอไม่พบก็แจ้งข้อหาลักถังน้ำที่บรรจุของมาในโรงงาน ซึ่งไม่ได้ใช้อะไรแล้ว นำมารองน้ำอาบในห้องน้ำ ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาๆ มาแต่ก่อนนี้ กลับกลายเป็นข้อหาอุกฉกรรจ์ อ้างว่าเป็นคดีอาญา แล้วนายจ้างก็เลิกจ้าง

เรื่องนี้ กสม. ตรวจสอบแน่นอน เพราะเป็นคนละประเด็นกับการพิจารณาคดีของศาล และเกี่ยวข้องกับสิทธิสนหภาพแรงงาน ซึ่งมีการเลิกจ้างแกนนำสนหภาพแรงงานด้วยวิธีการต่างๆ มากมาย นอกจากขัดต่อกฎหมายและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว ยังเกี่ยวกับการละเมิดต่อพันธกรณีระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคีด้วย...

ที่สุดตำรวจสั่งไม่ฟ้อง และกรณีนี้ยังใช้ดุลพินิจไม่ต้องประกันตัวด้วยต้องชมเชยเป็นพิเศษ

(เค้าโครงจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ ๔๗/๒๕๔๙)

ห้างสรรพสินค้า

เรื่องที่ ๑๒

อยู่ก่อนห้างมาตั้ง เดือดร้อนมาก

ร้องทุกข์แล้วมีแต่ตักเตือน หรือโทษปรับนิดเดียว?

นายสมบัติมีบ้านอยู่ริมถนนในกรุงเทพฯ รอบบ้านสงบเรียบดี เช้าซอยไปนิดเดียว วันดีคืนดีเกิดห้างสรรพสินค้าใหญ่ของทุนต่างประเทศ มาสร้างอยู่ติดข้างรั้วบ้านเลย ดูน่าจะดีไปห้างสะดวก ที่ดินราคาดีขึ้น

แต่ปรากฏว่า เสียงรถวิ่งส่งของทั้งวันจนดึก จุดส่งของและเก็บขยะตอนห้างเลิก อยู่ชั้นสอง (ห้างมีแค่สองชั้น) ทั้งแสงไฟเสียงดัง ฝุ่นละออง ทำเอาชีวิตไม่มีความสุข จนแม้เวลานอน นานๆ ครั้งยังมีงานสังสรรค์พนักงานที่ลานกลางแจ้งเข้าไปอีก...

พอไปแจ้ง กทม. ทำได้แค่เตือนและปรับนิดหน่อย เพราะกฎหมายจำกัด และห้างใช้ข้ออ้างว่าตั้งมาก่อนกำหนดผังเมือง ที่กำหนดระเบียบห้ามตั้งห้างและอาคารขนาดใหญ่บริเวณพื้นที่กลางชุมชน

จะรื้อห้างก็ไม่ได้ จะย้ายบ้านหนี? ก็ไม่ใช่เรื่องง่าย

กสม. เชิญผู้แทนห้าง และ กทม. มาปรึกษา ร่วมกับผู้เดือดร้อน ซึ่งดูเหมือนมีเพียงรายเดียว แต่อยู่ชิดห้างตรงกับชั้นสองของห้างพอดี แท้จริงมีอีกหลายรายที่เดือดร้อนรำคาญ แต่คงพยายามทำใจอดทนอยู่

คุยกันอยู่สองรอบ สุดท้ายทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันทุกฝ่าย ให้แก้ไขในกำหนดเวลาที่ชัดเจน โดยมี กสม. และ กทม. เป็นพยาน

- *ยกเลิกการนำรถไปส่งของหรือเก็บขยะชั้นสอง เพราะเสียงจะดังมาก*
- *ยกเลิกการจัดงานในลานกลางแจ้งตอนกลางคืน*
- *เร่งปลูกต้นไม้โตเร็วให้สี่ที่สุดชิดกำแพงรั้วห้างติดกับบ้านผู้เดือดร้อน เพื่อลดทอนเสียง และฝุ่นละออง*

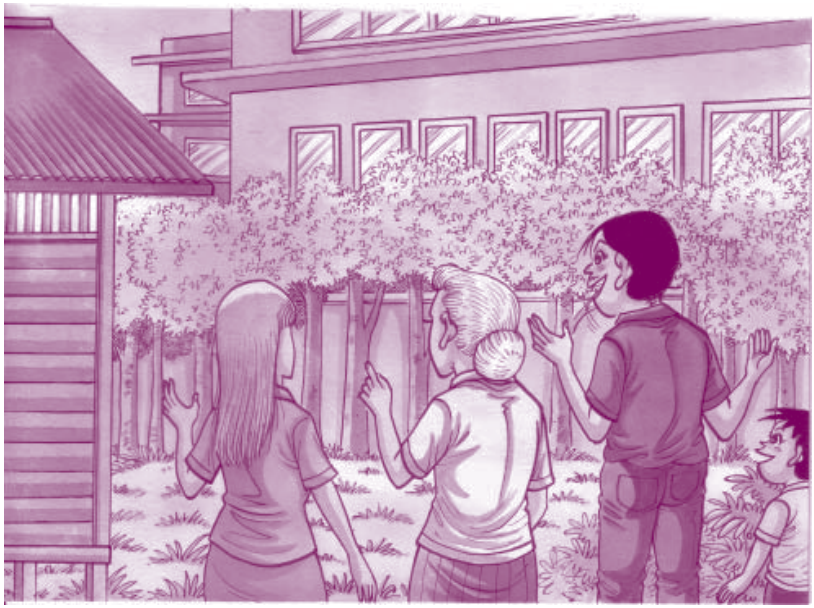

ผู้ร้องทำใจ และพอใจแนวทางแก้ไขเท่าที่พอทำได้นี้

กสม. เตือนว่า ต้องไม่เบี้ยวข้อตกลง เพราะถ้าไม่ปฏิบัติตามบันทึกการไกล่เกลี่ยตกลงนี้ กสม. จะตรวจสอบต่อไป และห้างรับปากว่าจะนำกรณีเช่นนี้ไปปรับปรุงการออกแบบห้างสาขาอื่นๆ ด้วย โดยเฉพาะการจะก่อสร้างห้างสาขาใหม่ๆ ต้องคำนึงถึงบ้านเรือนติดกันให้มาก

(เค้าโครงจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ ๑๖๘/๒๕๕๘)

โรงงานน้ำสี

เรื่องที่ ๑๓

บ้านอยู่ก่อนโรงงานตั้ง ต้องย้ายโรงงานทำสี ผิดกฎหมายผังเมือง

เรื่องทำนองนี้มีมาก ถ้าผังเมืองของเราไม่เร่งกำหนดพื้นที่อยู่อาศัยให้ชัดเจน

ถ้าปล่อยอาคารขนาดใหญ่ หรือโรงงานห้องแถวที่เรียกกันมาแทรกอยู่กลางชุมชนบ่อยๆ

ก็จะเกิดความขัดแย้งในคุณภาพชีวิตของผู้คน โดยเฉพาะเด็กเล็กและผู้เฒ่าที่อยู่บ้านทั้งวัน

คนทำงานยังดีจะทุกข์ทนเฉพาะเวลานอน หรือวันหยุดเท่านั้น

กรณีนี้ซับซ้อนขึ้น สองตายายถูกกล่าวหาว่ามากเรื่องอยากได้เงิน

เรื่องนิดๆหน่อยๆ ก็ต้องฟ้องกันบ้าง และเทศบาลก็ยืนยันแล้ว โรงงานทำสีของนุญาตถูกต้องตามกฎหมาย อ้าว... จะทำอย่างไรกันดี?

กสม. ก็พยายามรับฟังทุกฝ่าย รวมทั้งเทศบาล และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้ความเป็นธรรมทั้งธุรกิจที่ลงทุนไปแล้ว และความเดือดร้อนของสองตายาย

ซึ่งข้อกล่าวหาเรื่องคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมนี้เป็นเรื่องที่ถกเถียงขัดแย้งมาตลอด

โรงงานและหน่วยราชการมักอ้างการวัดค่าตัวเลขต่างๆ ที่ฟังแล้วรุนงงปวดหัว มาอ้างว่าไม่เกินค่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ ทางวิชาการและระเบียบกฎหมาย ส่วนชาวบ้านก็อ้างชีวิตจริงที่ประสบอยู่ และมักจะบอกว่าก็ลองมาอยู่นานๆ ทั้งวันทั้งคืนดูบ้างสิแล้วจะรู้สึก

มีการประชุมหาทางออกเพื่อเยียวยาแก้ไข ...โรงงานทำสีใครก็รู้ว่ามีปัญหาสารอันตรายกลิ่น และความไม่เหมาะสมที่จะมาตั้งในชุมชน คนอื่นๆ ก็ไม่อยากเอาเรื่อง แต่สองตายายบ้านอยู่ใกล้ที่สุดจึงไม่ยอมตกลงขออย่างเดียวให้ย้ายออก...

เมื่อใกล้เกลี่ยไม่ตกลงกัน แน่นอนว่า กสม. ก็ตรวจสอบต่อไป

ปรากฏว่า สุดท้ายโรงงานนี้ต้องย้ายออกไปจริงๆ เพราะ กสม. ตรวจสอบพบว่า ผังเมืองบริเวณนี้เป็นพื้นที่ห้ามตั้งโรงงานยิ่งโรงงานอันตรายแบบโรงงานทำสียิ่งไม่มีทางอนุญาตได้

กรมโรงงานอุตสาหกรรมและเทศบาลไปตีความผิดพลาดเดิมเป็นโรงงานเล็กๆ ผลิตรองเท้าอยู่ตรงนี้ ซึ่งไม่มีผลกระทบอะไรต่อใคร แต่พอเจ๊งไปก็ถูกธนาคารยึดที่ดินไปขาย โรงงานทำสีมาเปิดแทนที่ทีหลัง

ทั้งๆ ที่ผังเมืองกำหนดห้ามตั้งโรงงานอันตรายบริเวณนี้ ซึ่งแน่นอนรวมถึงโรงงานทำสี ด้วย

... แต่ไปตีความกันว่ามีโรงงานอยู่มาก่อนผังเมืองแล้วจึงอนุญาต ทั้งที่กิจการโรงงานเป็นคนละประเภท มีความเข้มงวดตามกฎหมายต่างกันด้วย

โรงงานต่างๆ รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตโรงงาน ต้องดูรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และ สิทธิชุมชนให้ดีๆ

พลาดมาแล้วไม่คุ้มนะ...

(เค้าโครงจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ ๓๔/๒๕๕๖)

หุบ3หลัง!
บ้านของพวกคุณ
ต้องหุบ!! เพราะสร้าง
ในพื้นที่สาธารณะครับ

เรื่องที่ ๑๔

ถูกสั่งรื้อบ้านเช่นกัน แต่เจ้าของบ้านจัดสรรที่มีน้ำใจ

มีเรื่องร้องเรียนว่าถูกละเมิดเหมือนกรณีรัตนา เมื่อสามครอบครัวมาร้องเรียนว่า กทม. สั่งรื้อบ้านและอาคารโรงรถ ข้อหาว่าปลูกในที่ต้องเว้นว่างตามกฎหมายควบคุมอาคาร ทั้งที่ซื้อที่ดินมาปลูกบ้านและโรงรถจากหมู่บ้านจัดสรร

กสม. ไปดูพื้นที่จริง เรียกทุกฝ่ายมาปรึกษาหารือเพื่อหาทางออก รวมทั้ง กทม. และเจ้าพนักงานที่ดิน ปรากฏว่า หมู่บ้านนี้เก่าแก่มาก จัดสรรที่ดินขายตั้งแต่สมัยแรกๆ

กสม.

ก่อนกฎหมายปัจจุบัน และไม่ใช่ความบกพร่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ผู้เดือดร้อนในฐานะผู้บริโภคก็น่าเห็นใจมากเช่นกัน เพราะซื้อมาและปลูกบ้านอาคารต่างๆ ด้วยความสุจริต แต่วันที่มาร้องเรียน กสม. ปรากฏว่าไปฟ้องศาลปกครองแล้ว และศาลปกครองชั้นต้นไม่รับพิจารณา กำลังอยู่ในชั้นศาลปกครองสูงสุด ซึ่งโดยกฎหมายแล้ว เมื่อเป็นประเด็นเดียวกันกับเรื่องที่ศาลใดๆ พิจารณา กสม. จะไม่ตรวจสอบ

อย่างไรก็ตามระหว่างการปรึกษาหารือ พบว่า เจ้าของหมู่บ้านจัดสรรก็มีน้ำใจ และยอมรับว่า มีส่วนบกพร่องเช่นกัน กสม. จึงทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันเบื้องต้นระหว่างทั้งสองฝ่ายว่า แม้ศาลปกครองสูงสุดจะไม่รับพิจารณา แต่จะพิจารณานำคดีใช้ให้ผู้เดือดร้อนทั้งสามรายและพร้อมจะกลับมาเจรจากันอีกครั้งหนึ่งหลังมีคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด

ตุบ!
ข้าย...บาย
1.8.ล้าน

เมื่อศาลปกครองสูงสุดมีคำพิพากษาไม่รับพิจารณา กสม. จึงเชิญทั้งสองฝ่ายร่วมกับ กทม. และเจ้าพนักงานที่ดินมาเจรจากันอีกครั้งแรกตกลงกันเรียบร้อยสองราย เพราะเป็นเพียงอาคารโรงรถ แต่รายที่สามเป็นบ้านยังตกลงราคากันไม่ได้โดยเจ้าของหมู่บ้านเสนอให้ ๑ ล้านบาท

ในครั้งที่สองต่างฝ่ายต่างยื่นข้อเสนอพิจารณา เช่น เจ้าของหมู่บ้านเสนอตึกแถวมูลค่าเกือบสามล้าน แต่อยู่ไกลออกไปมาก ในที่สุดตกลงกันที่จ่ายเป็นเงินสด ๑.๘ ล้านบาท แต่จ่ายสองงวด โดยทำบันทึกไว้ที่ กสม. ว่า ขอเวลาไปหาบ้านใหม่ก่อน จึงจะมารับเงินครั้งที่เหลือ และให้รื้อบ้านได้ โดยไม่ติดใจใดๆ อีก

เรื่องนี้ ต้องชมเชยเจ้าของหมู่บ้านจัดสรรด้วย เพราะยอมรับว่าเห็นใจที่ผู้เดือดร้อนจะถูก กทม. รื้อบ้าน และตนเองเป็นเจ้าของที่ดินจัดสรร พยายามมาปรึกษาและร่วมเสนอทางออกเป็นอย่างดี ไม่ใช่ดึงดันแต่ให้ไปฟ้องศาลเอา ดูแล้วเห็นได้ชัดว่า พยายามไม่ให้มีเรื่องราวไปไกลและต้องการรักษาชื่อเสียงของหมู่บ้านจัดสรรเก่าแก่ของตนไว้ จึงทำให้การเจรจายุติลงด้วยดี

(เค้าโครงจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ ๑๗๒/๒๕๕๐)

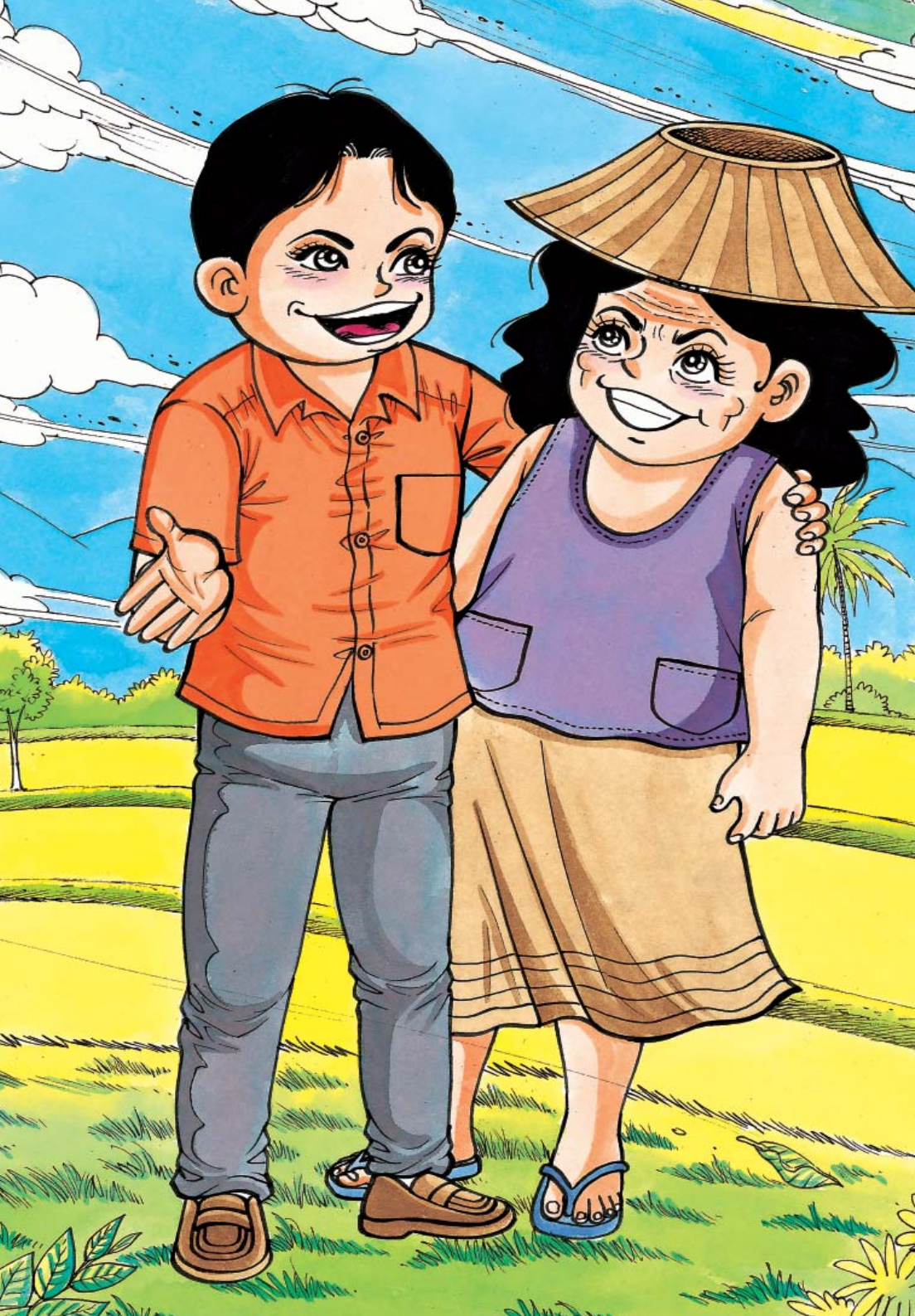

เรื่องที่ ๑๕

ตายแล้วถูกเบี้ยวเงินประกัน ทั้งที่ทำที่ ธกส. เชียวนะ

จินดาทำงานที่โรงงาน ในจังหวัดใกล้ๆ กรุงเทพฯ แม่เป็นชาวสวน เสียชีวิตจากการป่วย จินดาจึงไปติดต่อขอรับเงินประกันชีวิต ที่แม่บอกว่าทำไว้ที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) แต่ ธกส. บอกว่าแม่ไม่ได้ทำกับ ธกส. แต่ทำกับบริษัทประกันเอกชน ที่ ธกส. จัดให้มาบริการลูกค้าที่ ธกส.

บริษัทประกันเอกชนปฏิเสธการจ่ายเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท แจ้งว่าแม่ของจินดาป่วยเป็นโรคนี้มาก่อน

ไม่อ่าย !!

ทำประกัน เป็นการปกปิดข้อมูล ซึ่งตามกฎหมายสามารถบอกล้างสัญญาได้

จินดาไม่รู้จะทำอย่างไร ไปปรึกษาสมาคมคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนเล็กๆ ในจังหวัด แต่มีน้ำใจเป็นธุระเสมอ สมาคมฯ พามาร้องเรียนที่ กสม.

กสม. เรียกทุกฝ่ายมาชี้แจงข้อเท็จจริง พบว่า ธกส. มีนโยบายให้บริษัทประกันเอกชนหลายแห่งมาเปิดทำธุรกิจกับลูกค้า ธกส. โดยใช้สถานที่ของ ธกส. และเจ้าหน้าที่ของ ธกส. เป็นผู้กรอกแบบฟอร์มต่างๆ ให้ด้วย และได้รับส่วนแบ่งตอบแทนจำนวนหนึ่ง ส่วนบริษัทประกันอ้างว่า ไปตรวจสอบที่สถานีอนามัยใกล้บ้าน พบว่า แม่จินดาป่วยไปหาหมอที่สถานีอนามัย ซึ่งให้ยามาและลงในบันทึกว่ามีอาการอย่างไร

ครั้งแรก ธกส. ปฏิเสธว่าไม่มีส่วนรับผิดชอบด้วย แต่ กสม. เห็นว่า ธกส. ต้องมีส่วนรับผิดชอบ เพราะการให้สถานที่ ใน ธกส. การประชาสัมพันธ์และช่วยสอบถามในการกรอกแบบฟอร์มทำประกันโดยเจ้าหน้าที่ ธกส. เป็นการทำให้เกษตรกรที่เป็นลูกค้าจำนวนมากและไม่ค่อยรู้หนังสือด้วย เข้าใจว่า ตนเองทำประกันชีวิตกับ ธกส. ซึ่งมีชื่อเสียงที่ดีเป็นที่ไว้ใจของเกษตรกร

ถ้ารู้ว่าทำกับบริษัทประกันเอกชนซึ่งไม่รู้จัก ไม่เคยได้ยินชื่อด้วย ก็อาจจะไม่ทำประกัน

ส่วนการอ้างว่า แม่ของจินดาปกปิดข้อมูลการเจ็บป่วยนั้น เมื่อดูจากบันทึกของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย เชื่อได้ว่า แม่ของจินดาไม่ได้เข้าใจและอ่านไม่รู้เรื่องว่า ตนเองเป็นอะไร เพราะเพียงแต่รับ

ห้องการเงิน
อย่างน้อย ผมก็มีเงินทำบุญให้แม่ครับ!

ยามากิน จึงมิใช่เจตนาปกปิดข้อมูลใดๆ และช่วงเวลานั้นก็ยังแข็งแรง ไม่มีอาการใดๆ

ในที่สุด ธกส. ประสานงานบริษัทประกัน ขอจ่ายเงินชดเชยการเสียชีวิต แต่ขอจ่ายเพียง ๑๐๐,๐๐๐ บาท จินดาซึ่งต้องลางานโรงงานหลายครั้งแล้ว จึงตัดสินใจรับเงินและขอยุติเรื่อง

กสม. จัดทำรายงานการตรวจสอบ และมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อ ธกส.เกี่ยวกับเรื่องนี้ เพื่อมิให้เกิดเหตุครั้งต่อไป

(เค้าโครงจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ ๑๓/๒๕๕๙)

โอ๊ย!

เรื่องที่ ๑๖

ตายจากการทำงาน

เมื่อคนงานต้องฟ้องรัฐ (กองทุนเงินทดแทน)

นายมีร่างกายดูปกติ ทำงานในโรงงานผลิตแป้งมันมานาน หลายปี ไม่เคยตรวจสุขภาพเพราะไม่มีเงิน นายจ้าง หรือรัฐก็ไม่มีระบบตรวจสุขภาพประจำปี ทั้งที่คนงานเรียกร้องกันมานาน ฝุ่นสะสมในโรงงานแป้งมันก็มองเห็นกันอยู่ แต่ไม่รู้จะย้ายงานไปไหน ก็ต้องทนทำกันไป คิดว่ายังแข็งแรงอยู่

กองทุนเงินทดแทนที่นายจ้างจ่ายเพื่อเป็นหลักประกันในการสูญเสียชีวิตหรืออวัยวะอันเนื่องจากการทำงาน ดูเป็นหลักการที่ดีและมั่นคง และยังมีกองทุนประกันสังคมอีก นายมีก็รู้สึกอุ่นใจอย่างน้อยก็มีหลักประกันให้กับครอบครัวบ้าง

แต่พอถึงคราวตายจริงๆ ปรากฏว่าไม่ง่ายเสียแล้ว...

นายมีทำงานเหมือนทุกวัน แต่วันนั้นตอนเย็นพลัดตกลงจากกองแป้งสูง ๒ เมตรกว่า ก็เจ็บนิดหน่อย

คือเป็นอุบัติเหตุธรรมดา ทำงานต่อไปจนเลิกงาน แล้วกลับบ้านนอน คิดว่าพรุ่งนี้คงค่อยหายปวดตามเนื้อตัว

พอตีสาม อาเจียนเป็นเลือด ภรรยารีบพาไปโรงพยาบาล แต่ก็เสียชีวิต ในใบมรณบัตรลงความเห็นว่า

เสียชีวิตเพราะหัวใจวาย เนื่องจากโรคปอดอักเสบ ตับแข็ง และสำลักเลือด

ไม่มีสักคำว่าเกี่ยวเนื่องจากการทำงาน ผ่าศพพิสูจน์ก็ไม่ได้ ผ่าละเอียด เพราะภรรยาก็ไม่มีความรู้อะไร ที่จะไปให้ข้อมูลชัดเจน คุณหมอ มัวแต่รีบพาศพสามีไปเผาที่บ้านต่างจังหวัด หากู้ยืมเงิน จนเหน็ดเหนื่อย แต่ก็ตั้งใจทำบุญให้สามีตามประเพณี

หลักฐานยิ่งไม่เหลืออะไรเลย

เผาศพแล้วมีคนแนะนำให้มาหากองทุนเงินทดแทน ในกรณีเสียชีวิตเนื่องจากการทำงาน ได้รับคำตอบว่า ไม่มีหลักฐานว่าเสียชีวิตเนื่องจากการทำงาน จึงจ่ายไม่ได้ ผิดระเบียบ

...กองทุนเงินทดแทนไม่มีกระบวนการสืบสาวเรื่องราวเพื่อหาหนทางช่วยเหลือครอบครัวคนงานที่ตายไปอย่างยากจนและทุกข์ทรมาน

กสม. ก็หนักใจมากกรณีนี้ เพราะผ่าศพพิสูจน์ใหม่ไม่ได้

สุดท้าย กสม. เชิญผู้เชี่ยวชาญอาวุโสด้านนิติเวชมาช่วยแนะนำ ท่านก็จนใจเพราะไม่มีศพแล้ว ได้แต่ตั้งข้อสังเกตให้ฟังว่า กระบวนการผ่าศพและลงความเห็นในใบมรณบัตรไม่สมบูรณ์และไม่ละเอียดเท่าที่ควร

กสม. นำข้อสังเกตนี้หารือกับผู้อำนวยการสถาบันนิติเวชโรงพยาบาลตำรวจ ปรึกษาหารือแนวทางแก้ไขเยียวยากรณีนี้ ซึ่งท่านก็มีน้ำใจมาก ยอมรับว่า ไม่รู้ภูมิหลังของผู้ป่วยรายนี้ว่าทำงานในโรงงานแป้งมานานมาก เมื่อมาโรงพยาบาลและเสียชีวิตาพอดี จึงทำให้ไม่ได้ผ่าศพตรวจร่างกายอย่างละเอียด และท่านเอง พร้อมด้วยผู้แทนจาก กสม. ก็ไปเป็นพยานในศาลให้ครอบครัวผู้เสียชีวิตาด้วย

กสม. มีบันทึกข้อตกลงร่วมกับสภาทนายความ ซึ่งช่วยจัดหาทนายต่อสู้คดีให้เรื่องยืดเยื้ออยู่หลายปี สุดท้ายศาลตัดสินให้กองทุนเงินทดแทนจ่ายให้ทั้งหมด ๔๐๐,๐๐๐ กว่าบาท โดยจ่ายเป็นรายเดือนตามระเบียบ

เรื่องน่าเศร้าที่ไม่ควรเกิดขึ้นคือ กองทุนเงินทดแทนยังซ้ำเติมความทุกข์จนของครอบครัวคนงานที่เสียชีวิตาด้วยการอุทธรณ์ ทำให้ครอบครัวคนงานซึ่งบ้านอยู่ต่างจังหวัดด้วยลำบากยากแค้นยิ่งขึ้น

ในที่สุด ครอบครัวคนงานชนะคดี...

(เค้าโครงจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ ๘๔๔/๒๕๔๕)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๑. ศาสตราจารย์เสน่ห์	จามริก	*ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรัล	ดิษฐาอภิชัย *	*กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
๓. คุณหญิงจันทนี	สันตะบุตร *	*กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
๔. นางสาวนัยนา	สุภาพึ่ง	*กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
๕. นายประดิษฐ์	เจริญไทยทวี	*กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
๖. นายวสันต์	พานิช *	*กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
๗. นายสุทิน	นพเกตุ	*กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
๘. นางสุนี	ไชยรส	*กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
๙. นายสุรสีห์	โกศลนาวิน	*กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
๑๐. คุณหญิงอัมพร	มีศุข	*กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
๑๑. นางสาวอาภร	วงษ์สังข์	*กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางอรินณพงศ์	สูตรสุคนธ์	*เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
นายประนูญ	สุวรรณภักดี	*รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*
นายวรวิทย์	วีรวรวิทย์	*รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ*

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรัล ดิษฐาอภิชัย พ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐*
** คุณหญิงจันทนี สันตะบุตร พ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๙*
** นายวสันต์ พานิช พ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๐*

คำอธิบายความหมายของเครื่องหมาย

รูปทรงดอกบัว

คือ ความมีคุณธรรม ความเอื้ออาทรระหว่างเพื่อนมนุษย์ อันเป็นจริยวัตรอันดีงามของคนไทย

รูปคนล้อมเป็นวงกลม

คือ การสร้างพลังความร่วมมือกับทุกภาคส่วนสังคม เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชน ให้เป็นส่วนสำคัญในกระบวนการพัฒนาประเทศ

รูปมือ

คือ การร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ ในการโอบอุ้มคุ้มครองศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ด้วยหลักแห่งความเสมอภาคและภราดรภาพ

สีน้ำเงิน

คือ สีของความเชื่อมั่นของประชาชน และทุกภาคส่วนของสังคม
คือ ความมุ่งมั่น อดทนในการทำงานเพื่อประชาชน
คือ ความสามัคคี และการประสานพลังอย่างหนักแน่น จากทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย

คู่มือปกป้องสิทธิเสรีภาพ

เล่าโดย สุนี ไชยรส

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)